ÇINARALTI

HAFTALIK İLİM VE SANAT MECMUASI

BU SAYIDAKİLER

Davul zurna ..... **Yusuf Ziya Ortaç**

Milliyetçilik neden lâzımdır? ... **H. E. Erkilet**

Seçme mısralar ..... **Çınaraltı**

Türklerin elinde arap yazısı ... **Barkın**

Osmanlı Devletinin üstünlüğü ve düşkünlüğü ..... **Reşit Saffet Atabinen**

Gariplik (şiir) ..... **Edip Ayel**

Mezad (şiir) ..... **Şükûfe Nihal**

Ahıskalı Çerkezoğlu ..... **F. Saltkan**

Karadeniz (şiir) ..... **Naci Özkazanç**

Devletçilik ve millî iktısat ..... **Nebil Buharalı**

Bir tenkide cevap ..... **M. Nuri Gençosman**

Sessizlik (şiir) ..... **Halide Nusret**

Alayımız (şiir) ..... **Kerim Yund**

Bir unutkanlık meselesi (hikâye) **Şemsettin Kutlu**

Kırım (Ansiklopedi) .... **Sabri Arıkan**

Seçme güzel şiirler, resimler

383

SAYI: 24 KURUŞ: 10

Taliin Peşini Bırakmayınız !

Üç gündür, yurdumuzun her yerinde gene güler yüzler çoğaldı. Gene Milli Piyango, bir çok aileleri sevindirdi. Taliin peşini bırakmayınız !

Saadet kuşu, bir gün sizin de başınıza konacaktır !

T. İŞ BANKASI

Küçük Tasarruf Hesapları

1942 İKRAMİYE PLÂNI

KEŞİDELER : 2 Şubat, 4 Mayıs, 3 Ağustos, 2 İkinciteşrin tarihlerinde yapılır.

1942 İKRAMİYELERİ

1 adet	2000	Liralık	= 2000 —	Lira
3 »	1000	»	= 3000.—	»
2 »	750	»	= 1500.—	»
3 »	500	»	= 1500.—	»
10 »	250	»	= 2500.—	»
40 »	100	»	= 4000.—	»
50 »	50	»	= 2500.—	»
200 »	25	»	= 5000.—	»
200 »	10	»	= 2000.—	»

Türkiye İş Bankasına para yatırmakla yalnız para biriktirmiş ve faiz almış olmaz, aynı zamanda talilinizi de denemiş olursunuz.

YENİ PUDRA Renkleri ÖNÜNDE Kadınların HAYRETİ

Bu Pudralar, Sihirli bir "Colorimetrique,, makine ile istihsal edilmiştir.

TENİN GÜZELLİĞİNİ ON MİSLİ ARTTIRIR

Teninize en uygun gelecek pudranın tam ve hakikî rengini veren yeni bir "Colorimetrique,, makine icat edilmiştir.

Bu sayede, şimdiye kadar görülmemiş derecede emsalsiz güzellikte yeni pudra renkleri istihzar edilmesi imkânı hâsıl olmuştur. Bu yeni pudra, su geçirmez "Empermeabl" dır. Yağmur ve rüzgâra rağmen bütün gün sabit kalır. En sıcak bir dans salonunda bile burnun parlamasına mani olur. Teniniz taze, nermin ve sevimli olur. Yeni Tokalon pudraşını bugün tecrübe ediniz ve hemen daha genç görününüz. Tokalon pudrası kullanmakla iyi neticeler alacağınız teminatlıdır. Aksi takdirde paranız iade olunur.

NEVROZİN

Baş, Diş, Nezle, Grip, Romatizma

Nevralji, kırıklık ve bütün ağrılarınızı derhal keser

İcabında Günde 3 Kaşe Alınabilir. Her Yerde Pullu Kutuları Israrla İsteyiniz.

MİLLİYETİ PROJELER

Kırım

Yazan: Sabri ARIKAN

Karadenizin şimalindeki bu yarım adanın limanları ve bilhassa tayyare meydanlarile fevkalâde askeri ehemmiyeti vardır. Kırım, Sıvastopol (Akyar) müstesna, Alman orduları tarafından işgal edilmişken şimdi Ruslar Kerç ile Feodosya'ya yeniden asker çıkardılar. Kış dolayısile mevzileşen şark cephesindeki muharebelerin ilkbaharda alacağı seyir üzerinde Kırımın rolü müessir olacaktır. Bu ehemmiyetine binaen Kırım yarımadası hakkında okuyuculara malûmat vermeği faydalı buluyoruz.

Coğrafi durumu: Kırım ancak 6-7 kilometrelik Or (Perekop) darile Ukrayna (Nogay) ovalarına bağlıdır. 26,140 kilometre murabbaı alanındadır. Adanın cenup ve cenup doğu kısımları dağlık, orta, şimal ve garp tarafları ovalıktır. Şimalde, iktısadî ehemmiyetleri büyük olan pek çok göller vardır. Ehemmiyetli limanları Akyar (Sıvastopol), Kerç, Kefe (Feodosya) dır.

Tabiî zenginlikleri: Bir adı (Yeşilada) olan Kırım dünyanın hemen en zengin topraklarındandır. Bağ ve bahçeleri meşhurdur. 27 bin hektar kadar tutan bağlarında 35 türlü üzüm yetişir. Kırım meyveleri tatlılığı ve bilhassa güzel kokulariyle eşsizdirler. Kırımda 6 bin ton tütün elde edilmektedir.

Yeraltı zenginliklerinden en kıymetlisi Kerç yarımadasındaki demir ocaklarıdır. 1937 Sovyet ansiklopedisine göre burada 2,5 - 3 milyar ton demir bulunmaktadır. Bu ocaklardan vasatî olarak yılda 435 bin ton dökme demir, 245 bin ton çelik, 220 bin ton ray, putrel ve demir saç çıkarılmaktadır. Kerç dolayılarında demirden başka kükürt, muhtelif yapı taşları ve az miktarda çıkarılan petrol vardır. Gözleve (Evpatoria) civarındaki yüzlerce göllerden çok miktarda sofra tuzu çıkarılmaktadır. Bu mıntakadaki çamur banyoları çok meşhurdur. Bu göllerden iyod, brom, ingiliztuzu, glavbertuzu, klor-magnezyum, boraks istihsal edilmektedir. Kırım sahillerinde büyük miktarda balık tutulur. Burada yılda 8 milyon kutu konserve yapan 6 fabrika vardır.

Tarihi: Kırım çok eski ve zengin bir tarihe maliktir. En eski devirlerdenberi Kırım bir Türk memleketidir. Milâttan çok önceleri Kırıma şarktan Kimmerienlerle Türk olduklarına şüphe edilmiyen İskitler, Sarmatlar, Alanlar ve soyları yakın dedelerimiz olan Hunlar, Uyguriar, Avarlar, Hazerler, Peçenekler, Kıpçaklar, cenuptan Venedik, Cineviz, Bizans gemicileri ve tüccarları gelerek Kırım sahillerine yerleşmişler, şimalden de Gotlar gelip uzun müddet Kırımın dağlık mıntakasının bir kısmında yaşamışlardır.

Hanlık devri: Altınordu Türk İmparatorluğunun parçalanmasından sonra Kırım 1428 yılından itibaren Cengiz sülâlesinden Hacıgiray ile başlıyan Giraylar sülâlesinin idaresinde kendi varlığını kurmuştur.

350 yıl süren hanlık devrinde memleketin idaresi her ne kadar hanların elinde olsa da, bütün devlet işleri «Divan» da görüşülür, burada vezir, müfti, kazasker ve beyler gibi müşavirlerin de fikir ve kararları alınırdı. Bu vaziyet hanların birer mutlak hükümdar değil, salâhiyetleri tahdit edilmiş meşrutî bir idarenin başı olduğunu gösteriyor.

Hanlar ayni zamanda ordunun başkumandanı idi. Bilhassa Osmanlı padişahlarının komşulariyle yaptıkları mücadelelerde hanlar Kırım ordusunun başında bulunurlardı. Hanlık devrinin azlıklara karşı olan siyasetleri ve memleketteki adaletin yüksekliği garp tarihçileri tarafından da iftihar verici bir şekilde anlatılmaktadır.

Hanların makul ve yapıcı idarelerile bu devirde Kırım çok inkişaf etmiştir. Ticaret ve sanayi yükselmiş, memleketin imarına büyük ehemmiyet verilmiş, maarif ve edebiyat muasır müslüman dünyası içinde oldukça ehemmiyetli yer almıştı.

Hanlık devrinde Kırımın Osmanlı İmparatorluğile olan münasebetlerinin başında ırkî ve dini bağların önemli yer tuttuğu muhakkaktır. Hanlar Osmanlı sultanlarını, halife olmaları dolayısile, dinî baş olarak tanırlardı. O vaktin din ve dünya işleri ayrı olmadığı için bu tesir Kırımın dahilî idaresinde de kendini göstermiş ve yarımada Osmanlı İmparatorluğunun bir parçası haline gelmiştir.

Kırımın Osmanlı İmparatorluğile münasebetlere başlaması Fatih Sultan Mehmet zamanındadır. O vakit İstanbula gelen Menğli Giray Fatihle bir anlaşma yapıyor. Bunda :

a) Osmanlı padişahları Kırım tahtına Cengiz han sülâlesinden başka bir nesle mensup olan kimseyi han nasbedemiyecekler.

b) Han sülâlesine mensup hiç bir kimse idam edilmiyecek, cuma namazında okunan hutbede Osmanlı sultanının adından sonra hanın ismi de söylenecek,

c) Han tarafından her hangi tahrirî b müracaat sultan tarafından reddedilmiye gibi maddeler vardır.

Kırımda Rus idaresi :

Katerinanın 1783 beyannamesile Kır Rusyaya ilhak edildikten sonra bütün ic ve Kırımın mukadderatı Çarların eline geç miştir. Rus valileri tarafından idare edil Kırımda bu devirde Türklere rahat verilr miştir. Bunun neticesinde binlerce Kı Türkü komşu memleketlere bilhassa manlı İmparatorluğuna muhacerete, mec kalıyor. Büyük kütleler halindeki muhace retler Rus tazyikının fazlasiyle arttığı 1 1812, 1863 senelerinde olmuştur.

1905 Rus - Japon harbi sonunda Ça Rusya dahilî idaresinde bazı imtiyazlar l bul etmesi üzerine Rusya Türklerinde de b kalkınma başlamıştır. Bu sıralarda Kırı Türklerinde de millî ruh ve millî tesa kuvvetleniyor. Hayır cemiyetleri, mektepl açılıyor. Bilhassa büyük Türkçü Gaspıra İsmail beyin faaliyeti bu inkişafta büyük oynamıştır.

Büyük harbin son yıllarında 1917 Rusyanın dahilen yıkılması ve parçalanm üzerine Kırım Türkleri Kırımın mukad ratını ellerine almak için 1917 yılının ikinciteşrin ayında bir kurultay açarak kabul edilen «Kırım Türkleri Kanunu Esasisi» ile Kırımın istiklâlini ilân ettiler. 1918 in ilk aylarında ise Kırıma Bolşevikler gelerek burasını silâh kuvvetile işgal ettiler ve Kurultayı kapattılar. 1918 haziranında Kırımı Alman kuvvetleri işgal ve Süleyman Sulkeviç adında Lehistan Türklerinden bir generalin idaresinde Kırım hükûmetinin teşekkülüne müsaade ettiler.

Almanların Kırımdan çekilmeleri üzerine, Kırımda Denikinin kuvvetleri yerleşmiş ve bu Rus generaline tâbi olan bir Salamon hükûmeti kurulmuştur. Denikinin sukutu üzerine Verangel ordusu Kırıma girmiş, bu Rus generalin de mağlûbiyeti üzerine Bolşevikler Kırımı tekrar işgal etmişlerdir. 18 birinciteşrin 1921 de kabul edilen Sosyalist Kırım Kanunu Esasisile «Kırım muhtar Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti» adile Moskovaya tâbi muhtar bir Cumhuriyet meydana çıkmıştır. Bu Cumhuriyet son Bolşevik - Alman muharebesine ve Almanların Kırımı işgallerine (941 yılının ikinciteşrin ayına) kadar devam etmiştir. Kırımın mukadderatı Alman - Rus harbinin neticesine bağlıdır.

384

Çınaraltı

Dilde, Fikirde, işde Birlik

SAYI:	İdarehanesi;	TELEFON :
24	İstanbul, Ankara caddesi, Çınar Yayınevi No. 47	22129

DAVUL ZURNA

Yazan : Yusuf Ziya ORTAÇ

Tıpkı halk edebiyatımız gibi, bir de halk musikimiz vardır. Konservatuarın tarama heyetleri, vilâyet vilâyet, kasaba kasaba, köy köy dolaşıp bu millî sesleri topluyorlar.

Oyle sanıyorum ki, halk musikisini, bir ana çizgiyle ikiye ayırmak mümkün: Oda musikisi, meydan musikisi..

Oda musikisi, kahvelerde, ocak başlarında çalınan sazlar, bağlamalar, curalarla Karadeniz kıyılarının sesi olan kemençelerdir.

Meydan musikisine gelince, Türk tarihi kadar eski olan bu musikiyi hepimiz biliriz: Davul, zurna...

Selçuk hükümdarı Üçüncü Alâeddinin 1289 da Osman beye gönderdiği emaret menşuru ile beraber davul da vardır.

Davula, istiklâl alâmetlerinden biri olmak şerefini çok görmemeli. O, gürleyen toplar gibi gümbür gümbür sesile Türk milletine lâyık erkek bir musikidir!

Davul zurnada, şüphesiz, san'atın şahsi sesi, ayrı ayrı edalarla ürpermez. Onu dinlerken: İşte Itri'nin, işte Dede'nin sesi diyemeyiz. Fakat, davul zurnada ferdî şahsiyetin yerine millî şahsiyetin sesi vardır. Onu dinlerken: İşte Türkün sesi, deriz.

Köy düğünleri, neşesini hâlâ davul zurnadan alıyor. Büyük sevinç günlerinin sesi hâlâ davul zurnadır: İlk treni davul zurna ile karşılıyoruz, askere davul zurna ile gidiyoruz. Bütün bir tarih boyunca, onunla güldük, onunla coştuk.

Er meydanlarında, davul zurnasız, pehlivanlar güreş tutamaz. Bacaklarına siyah meşin kisvetlerini çekmiş, iri adaleleri zeytinyağiyle pırıl pırıl çiftleri ortaya çağıran, onlara, çırpına çırpına el şakırdatarak peşrev yaptıran, nara attıran, çapraz aldıran, künde vurduran, davul zurna sesidir.

Erzurum çevrelerinde, tâ Şaman Türklerinin davulla oynadıkları «Par oyunu» hâlâ sürüp gidiyor.

En uzaktan en yakına kadar, bu seste biz varız.

Çocukluk bayramlarımı düşünüyorum: Bütün bir mahallenin bahtiyar kalbi, bekçinin davulunda çarpardı.

Yıllar var ki, bu sesi, bu kendi sesimi, artık işitmez oldum. Büyük meydanlarda, bayram günleri, hoparlörlerin teneke ağzı, bize, yarı müstehcen kantolar söylüyor.

Tokmağı kafamıza vurmamak için davula vurmalıyız.

Yusuf Ziya ORTAÇ

17 İkincikânun 1942 Cumartesi

ÇINARALTI

Haftalık Türkçü, Fikir ve Sanat Mecmuası

Cumartesi günleri çıkar.

Abone şartları :

Yıllığı 500, altı aylığı 250 kuruş.

Ecnebi: Yıllığı 1000, altı aylığı 500 kuruş.

Fiatı : 10 Kuruş.

17. İkinci kanun 1942 sayı=28 24

Milliyetçilik neden lâzımdır?

Yazan:
Emekli General
H. E. ERKİLET

Bir devlet kurulduktan sonra onun ...îî ve siyasî sınırları içinde bulunan ...sanların muayyen kanun ve nizamla... uyan bir ümmet ve cemaat halinde ...sayılarını tertip, tanzim ve temin ... bir gaye gibi görünür. ...i insanların bu dünyada istedik... şey nisbî bir rahat ve emniyet için... ömür sürmek olduğuna göre milli... hareketlerine ne lüzum vardır? ...en «millet kelimesinin ifade ettiği ...aya uygun bir camia var mıdır?» ...nihayet milleti şeniyette tamamiyle ...cut birşey olarak görmek kabil mi... diye sorgular akla gelebilir. Nite... milliyetçiliği içtimaî, iktısadî ve ...yasî meslek ve mezheplerine aykırı ...örenler bu gibi iddialarda bulunurlar ...ilâve ederler: «Cemiyet tezatlarının ...sürüklediği uçurumlardan ...tanesi de insanların, hakikatte mev... olmıyan şeylere kendi kafalarında ...vermesidir». Bu sözler solcuların ...opaganda sözleridir.

Bu adamlar, son iktısadî ve içtimaî ...ğişikliklere rağmen milliyetçiliğin ...revaçta olmasına zahiren şaşarlar. ...göre, milliyetçilik gûya geri ka... saltanat süren geri bir nesne... kapitalist dolabıdır; emperyalizm ...militarizm milliyetçilikten doğar ve ...liğe dayanır. Halbuki emper... muvaffak olması için millet... altederek hükmü altına alması ve ...üm sürebilmek için de milliyetçiliği ...lâzımdır.

...or ki emperyalizmle solcu... ...aleyhdarlığında bir... ...yor ve milletlere millet olarak hayat ... ve duygu hakkı vermeyi esas ga... ve mesleklerine uygun bulmuyorlar. ...ni millete mensup kabilelerle bun... ...n yurtlarının birleşmesinden hasıl ...n imparatorluklar bundan tabiatiy... müstesnadır. Çünkü bu nevi impara... klar ne başka milletlerin zararla... ve ne de kan ve ateş harabeleri ...e kurulmazlar. Millî imparator... ...rın temeli dilde, fikirde ve işde ...tir.

Filhakika emperyalizm bir milletin diğerlerine tahakkümü demektir. Bu sebeple ayni bir ulusun muhtelif oymaklarının birleşmek arzuları emperyalist temayüller değildir. Fakat milliyetçiliği emperyalistlik ve kapitalistlik âleti olarak gösterip halk kütlelerini iğfal etmek solcuların işine gelir. Hakikatte ise meselâ bolşevizm, sözde idealini ve hakikatte hükmünü milletlere kılıç kuvvetiyle zorla kabul ettirmek yolunu tuttuğu takdirde, bir nevi emperyalizm yapmış oluyor.

Görülüyor ki emperyalistlerle solcular faaliyette milletler üzerinde bildikleri gibi hareket yani tahakküm etmek yolundadırlar. Milliyetçiliğin gayesi ise, soy, kan, dil, tarih, an'ane, âdet ve kültür bağlarının manen ve maddeten birleştirdiği bir milletin muhtelif kısımlarını esir iseler kurtarmak, bir araya getirmek ve kendi işlerini kendi görür bir hale koymaktan ibarettir. Bunda yabancı milletlere, yabancı topraklara tahakküm ve tasallut yoktur.

O halde milletler için iki yol vardır: Emperyalist istilâlarının veya ideoloji sellerinin önünde süpürülüp bir millet olarak yok olmağa, bütün mukaddes varlık ve emellerini kaybetmeğe, millî duygu ve şuursuz, çırçıplak ve esir bir mahlûklar kalabalığı teşkil etmeğe evvelden rıza göstermek, yahut da şerefli bir millet olarak var olmağı tercih etmek.

Birinci yolu kendiliğinden istemek için bir insanın memleketinde yaşadığı milletten olmıyarak kendilerinde tamamiyle yabancı duyguların kaynaması lâzımdır. Bunlara yabancıların menfaatine satılmış olanlar da katılabilir. İkinci yol ise milliyetçilerin doğru ve şerefli yoludur. Milliyetçinin gözü hiç bir kimsenin ne toprak, ne mal ve ne de varlığında değildir. Onun öz dileği öz milletini kurtulmak ve tek bir millî bayrak altında birleşmiş görmekten ibarettir. İşte milliyetçilik yâni Türkcülük bunun için lâzımdır.

H. E. Erkilet

Seçme Mısralar

Hak bellediğin bir yola yalnız gideceksin!
TEVFİK FİKRET

Türküm ve düşmanım sana, kalsam da bir kişi!
EMİN BÜLENT

Kıran da olsa kırıl sen, fakat eğilme sakın!
TEVFİK FİKRET

Osman Ertuğrul oğlusun,
Oğuz Karahan neslisin,
Hakkın bir kenter kulusun,
İstanbulu al, gülzar yap!
OSMAN GAZİ

Ben bir Türküm, dinim, cinsim uludur,
Sînem, özüm, ateş ile doludur,
İnsan olan vatanıma kuludur.
Türk evlâdı evde durmaz, giderim!
MEHMET EMİN YURDAKUL

Ötme ey bülbülü âvâre ki hicran uyusun!
FAİK ÂLİ

Yüksel, hünerinle kani olma,
İhsanı Hüdaya mâni olma!
NAMIK KEMAL

Acze düşmüş görünce düşmanımı
Düşmanı intikam olur gönlüm!
MUALLİM NACİ

Ey çobanlar! Anın beni coşkun sular başında!
MEHMET EMİN YURDAKUL

Belki hâlâ o besteler çalınır,
Gemiler geçmiyen bir ummanda!
YAHYA KEMAL

Şu bakır zirvelerin ardından
Bir süvari geliyor kan rengi.
Başlıyor şimdi melûl akşamda
Son ışıklarla bulutlar cengi!
AHMET HAŞİM

Dün bir hakan, bugün atsız,
Böyle kayar kızağımız!
ZİYA GÖKALP

Türklerin Elinde Arap Yazısı

Yazan : BARKIN

(Çınaraltı) nın 7 nci sayısında bir za-
nlar Türk sanatında çok mühim bir yer
an yazı sanatına dair iki makale vardı.
sayının baş yazısını Seyfi Orhon hat-
lığa tahsis etmiş ve bu güzel sanatın Türk
deniyet tarihindeki yerini heyecanlı söz-
le belirtmişti. Sonra İbnül Emin Mahmut
mal arap yazısına ve bu yazının Türk-
lerin elinde kazandığı bedii şekle işaret et-
miş ve bize bir kaç güzel yazı örneği gös-
termişti. Üstat bu yazısında Türk hattatlığı
derken tahsisen Osmanlı hattatlığı çerçe-
vesi içinde kalmış gibidir. Çünkü Türk dün-
yasının başka hiç bir yerinde yazıcılık sa-
natının Osmanlılarda olduğu kadar inkişaf
etmediğini söylemiştir. Osmanlı devleti bü-
tün Türk saltanatları ve devlet teşekkülle-
rinden en uzun süreni olduğundan birçok
sanat şubelerinin Osmanlı Türklerindeki in-
kişaf ve verim hacmi tabiatile diğer Türk
devletlerinde olduğundan fazladır. Bu itibarla
İstanbulda yazılmış olan güzel yazıların ve
burada yetişmiş olan hattatların diğer Türk
ülkelerinden fazla olduğunu kuvvetli bir
ihtimal olarak ileri sürebilsek dahi eski Türk
yazısının en güzel örneklerinin yalnız Türk-
iyede yazılmış olduğunu iddia edemeyiz.

Türkler Asyanın büyük bir kısmı ve
Afrikanın Mısır gibi en mühim bir parça-
sında yer yer ve asırlarca süren büyük dev-
let teşekkülleri kurarak bütün ortaçağ de-
vamınca ve ondan sonra da daha bir kaç
asır buraların siyasî hâkimiyetini ellerinde
tutmuşlar ve sanatın her şubesinde kat'î bir
üstünlük göstererek tarihin bin yıldan fazla
bir devrinde İslâm dünyasında yaşıyan in-
sanlığa bedii zevkinin üslûbunu tayin et-
mişlerdir.

Türklerin kurdukları bu devletlere
merkez yaparak içinde canlı bir medeniyet
hayatı yaşattıkları Gazne, Semerkand, He-
rat, Isfahan, Dehli, Konya, İstanbul ve
Kahire gibi büyük ve tarihî sitelerde kıs-
men müzelerde mahfuz ve kısmen oralardaki
anıtlar ve büyük yapı eserlerinde görülen
yazıların güzelliği aslında güzel sayılamıya-
cak olan arap yazısının Türklerin elinde ne
zarif ve bedii bir şekil almış olduğunu gös-
terir. Gerçekten yazıya Türkler güzel sa-
natlar arasında pek mühim bir yer vermişler
ve onda pek asil ve özlü bedii heyecanlarını
bile ifade edebilmişlerdir. Bir taş parçası veya
bir balçık hamuru bir heykeltraşın elinde
nasıl şekil ve suret alıp hayat bulursa eski
yazıyı teşkil eden bir takım çizgiler ve mü-
hanîler dahi hattatlarımızın elinde canlanmış
ve yüksek bir ifade kudreti kazanmıştır.
Öyle ki yazı büyük sanat âbidelerinde de-
korlara karışarak veya bizzat dekor halinde
görünüp cepheleri süsliyerek veya boşlukları
doldurarak, minyatür ve tezhiplerde renkler
ve şekiller arasından heyeti umumiyenin
ahengine uyan bedii kıvrımlariyle bunların
güzelliğini tamamlıyarak sanat tarihimizin
çok zarif ve çok mühim bir şubesi haline
gelmiştir. Uygur Türkleri istisna edilirse İs-
lâm âleminden başka dünyanın hiç bir ye-
rinde yazının sanatta bu kadar mühim bir
yer aldığı görülmez ve umumî sanat tari-
hinde başlı başına bir hâdise teşkil eder.

1928 yılındanberi ortadan kaldırılmış olan
arap yazısının inkişaf tarihi, muhtelif Türk
ve İslâm ülkelerinde almış olduğu bedii şe-
killeri ve bunun türlü çeşitlerini gösteren bir
eserimiz yoktur. Avrupa dillerinde bu yazı-
ya dair olan malûmat ise eksik ve çok defa
yanlıştır. Şunu bilmek gerektir ki böyle bir
eseri ancak yine ondaki güzelliği anlıyan ve
güzel bir yazı ile hattatın belirtmek istediği
arzu ve heyecanı duyan bizler yazabiliriz.

Türklerin yazı şekillerinde sanat gös-
terimi yapmaları yalnız arap yazısına mün-
hasır değildir. Eski Uygur metinlerinde de
resimler ve minyatürler arasında Uygur
harflerile bazı kelimelerin yazılı olduğunu
görüyoruz. Maalesef bu harflere vukufumuz
ve bunlarla ünsiyetimiz olmadığından Uygur
hattatlığı hakkında bir şey söyliyemiyeceğiz.
Ancak şu kadarı muhakkaktır ki Türkler bu
yazıyı dahi resimdeki yüksek terakkileriyle
uygun bir şekilde inkişaf ettirmişler ve ke-
limeleri resimler arasında kullanarak onların
güzelliğini hem ifade, hem de şekle malik
olan yazı ile arttırmak istemişlerdir. Bu
bakımdan Türklerin elinde kullanılmış olan
Uygur ve arap yazısı arasında bir beraberlik
vardır.

Bu makalede arap yazısının Türklerin
elinde nasıl inkişaf gösterdiğini bütün tefer-
ruatile tetkik edecek değiliz. Yalnız bizim-
kinden gayri Türk yurtlarında ve Türk ta-
rihinin muhtelif zamanlarında yazılmış olan
yazılardan tarihî sırayı takiben bir kaç ör-
nek göstermek niyetindeyiz. Bu suretle hem
yazının inkişafını ve bazı çeşitlerini pek kuş
bakışı tarzında olsa dahi görmüş olacağız,
hem de Türkiyeden başka Türk yurtların-
da da yazıya çok ehemmiyet verildiğini, pa-
dişahlar ve vezirlerin bununla meşgul oldu-
klarını ve çok güzel yazılar yazmış olduklarını
anlıyacağız.

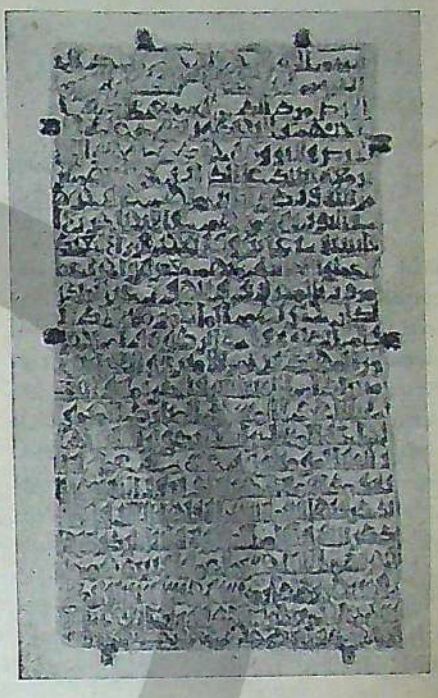

Şekil (1)
Kahirede Ahmet İbni Tolun camiindeki kitabe
(265 hicrî, 879 milâdî)
(Foto Barkın 1939)

Bu örneklerin bir kısmı türbeler ve ca-
miler gibi âbidelerin üzerindeki çini veya ka-
bartma yazıların fotoğraflarıdır. Her nümu-
nenin altında bunun nereden alındığı, yazı-
lış tarihi vesair teferruat hakkında malûmat
vermeğe gayret ettik.

Siyah granitten bir taş levha üzerine
kûfi yazı ile hâkedilmiştir. Camiin mihrap
kısmındaki dört köşe sütunlardan sağdaki
üçüncü sütun üzerindedir. Yazıdın sağ ve sol
kenarlarından yukarıdan aşağıya kadar şe-
rit gibi bir parça kırılmıştır. Bu sebepten
satırların başından ve sonundan bir kaç ke-
lime eksik bulunmaktadır. Yazıdda besme-
leden sonra (الله لا اله الى هو الحى القيوم) ile
başlıyan Âyet-ül-kürsî yazılı olup bu âyet-
ten sonra bazı sokak ve yer isimleriyle ma-
bede tahsis edilen Evkafa ait olmasını muh-
temel zannettiğim yazılar gelmekte ve en
alttan üçüncü satırın sonunda ise (سنة خمس
و ستين و مأتين) ibaresile camiin inşa ta-
rihi olan (265) hicrî tarihi yazılı bulunmak-
tadır.

(Şekil 1) de verdiğimiz izahattan anla-
şılacağı üzere bu kitabenin başında besme-
leden sonra Âyet-ül-kürsî yazılı bulunmak-

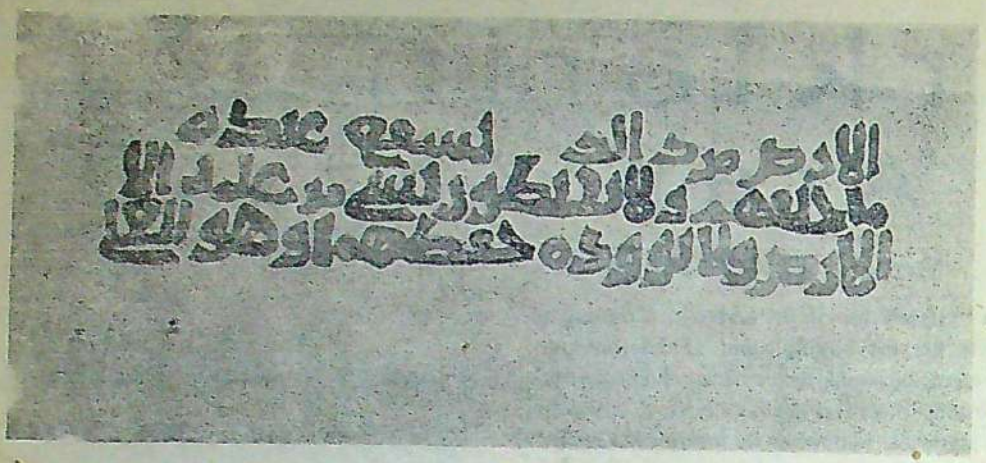

(Şekil 2)

(Şekil 1) deki kitabenin 3, 4 ve 5 inci satırları

tadır. Kitabe kûfî yazının oldukça eski nümunelerinden birini göstermesi itibarile enteresan ve ehemmiyetlidir. En eski kûfî yazı nümuneleriyle bu yazıyı karşılaştırdığınız zaman bu yazının ileride İslâm âleminin baş yazısı olan sülüs ve nesih yazıya doğru bir temayül gösterdiğini ve bu yazıların nüvesini içinde sakladığını görürüz. Çok ehemmiyetli olan bu yazının bütün şekillerini daha iyi göstermek için üçüncüden beşinci satırın sonuna kadar olan kısmını aynen ve tıpkı kitabede olduğu gibi biraz büyültmek suretiyle burada gösterdik. Yazının metni aşağıdaki gibidir :

Birinci satır : الارض من ذالذى [*] يشفع عنده :

İkinci satır ماخلفهم و لا يحيطون بشى من علمه الا

Üçüncü satır الارض ولا يؤوده حفظهما وهو العلى

Asıl metin Âyet-ül-kürsî olduğundan bu üç satırın şöyle olması icap eder :

(ما فى السموات وما فى الارض من ذالذى يشفع عنده
الا باذنه يعلم مابين ايديهم وماخلفهم ولا يحيطون
من علمه الا بماشآ وسع كرسيه السموات والارض
ولا يؤوده حفظهما وهو العلى العظيم)

Ama birinci şeklin izahatında da yazdımız gibi kitabenin sağından ve solundan bazı kısımlar kırılmış olduğundan âyet dahi şekilde eksik bulunmaktadır.

Tolun oğlu Ahmedin Kahiredeki cami bugün dünya yüzünde ayak üstü duran en eski İslâm ve Türk eseridir. Tolun bilindiği üzere eski Türkçede ve bugünkü bazı Türk lehçelerinde toparlak ay demektir. Emevîler zamanından Şamda ve Suriyede kalan bazı eserler vu camiden eski iken de bugün bunlar ya yıkıntı halindedir birçok defalar yanıp yıkılarak yeniden yapılmış ve eski karakterlerini kaybetmişlerdir. (Şamdaki Cami-ül-Emeviye gibi). Kitabeden dahi okunduğu üzere cami hicrî 265 yılında yapılmıştır. 15-20 sene evveline gelinceye kadar pek harap ve bazı yerleri çökmüş bulunan bu muhteşem mabet son zamanlarda Mısır Evkaf ve Maarif idarelerinin yüksek himmetile ve yıkılan yerleri aynen eskisi gibi yapılmak suretile ihya edilmiştir.

Tolun oğlu Ahmet Orta Asyalı bir Türk idi. Tarihte Abbasîler saltanatı denilen karışık devlet teşekkülünün merkezi Bağdattan (Samara) ya taşındıktan sonra artık burada halifeden başka bütün rical Türk olup devlet de Türklerin elinde çevrilmekte idi. Ahmet işte bu devrin en mühim adamlarından biri olup büyük salâhiyetlerle Mısıra vali olarak gönderilmiş ve sonra da orada Tolunlular devleti denilen müstakil bir devlet kurmuştur. Ahmedin elinde Mısır Kahire bütün tarihinde gördüğü refah devirlerinden en parlak ve güzelini yaşamıştır.

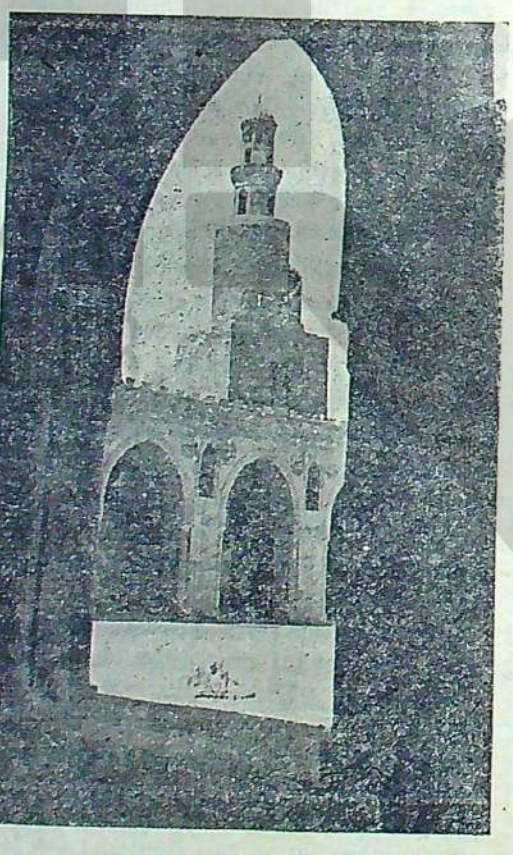

(Şekil 3)

Kahirede Ahmet İbni Tolun camiinden bir görünüş

(265 hicrî - 879 milâdî)

(Foto Barkın 1939)

Ahmet Mısıra vali olarak gitmeden evvel Anadoluda bazı mühim vazifelerle de bulunmuştur. Bu cümleden olarak Tarsus yakınındaki sarp bir dağın üzerinde bulunan Lulva kalesinin muhafızı idi. Kahiredeki Tolun caminin planı, üslûbu, dekorları, sütun başlıkları İslâmdan evvelki Orta Asya Türk sanatının Mısıra nakledilmiş birer nüveleridir. Bu üslûp Selçuklular gelinceye kadar 3 asır müddet Mısırın ve bütün İslâm dünyasının zevkine hâkim olmuştur.

(Arkası var)

BARKI

Vecizeler

★ İhtiyatlı adam, söyliyecek çok şey olduğu halde sükût eden kimsedir.

A. CHENI

★ Fazla ümide kapılmış olmanın cezasını çekmiyen kimse yoktur.

FENELO

★ Saadete en büyük engel pek büyük bir saadete intizar etmektir.

FONTENELLE

★ Her iş zamanında, her şey yerinde gerek! FRANKLIN

★ Fakirler için felâket saadeti zenginlikte aramak, zenginler için ise onu zenginlikte bulamamaktır. S. DUBAY

★ Tenkid etmek zevki bizi cidden güzel şeylerin zevkine varmaktan mahrum eder.

LA BRUYERE

★ Kötü kişilerle bulunmaktansa yalnız kalmak müreccahtır. COLLINGWOOD

★ Hiç kimseye faydası olmamak on para etmemek demektir! DESCARTES

★ Şöhretin temin ettiği saadet içi boş bir tunc heykele benzer. GERFAUT

★ Tarzında yenilik göstermiyen mânen ölüme doğru gider. EDGAR QUINET

★ Aleyhde söylenmiş sözleri, kaaillerini zikrederek tekrar suretiyle insan tehlikesizce gıybet etmek zevkini tatmış olur.

Mme de PUISIEUX

---

[*] Burada münferit (y) harfi olması lâzım geldiğinden öylece gösterildi. Asıl kitabede (y) harfi tamamiyle silinmiş olduğundan şekilde gösterilmemiştir.

OSMANLI DEVLETİNİN ÜSTÜNLÜĞÜ VE DÜŞKÜNLÜĞÜ

Yazan:
Reşit Saffet Atabinen

1939 da Fransız orta elçilerinden ernand Grenard, Asyanın üstünlüğü ve şkünlüğü ünvanı altında, kıtası ufak, mefmu büyük, garblılar, bilhassa Fransızlar n oldukça yeni zihniyette, bir kitap çırmıştı.

224 küçük sahifeye sığan bu eser, neşroıduğu buhranlı zamanlardan dolayı lâyık duğu itibara erişememiştir. Fakat denebiki, Fransada, bugüne kadar, şarka, Türkre dair asırlardanberi çıkan tarih kitaplarının ilmi bitaraflığa en ziyade yaklaşanıdır.

Fernand Grenard lâakal kırk seneden ri Orta Asyayla alâkadar olmuş, Türkleri, Mogolları, Müslüman Hindistanı tetkik etmiş nadir Fransız âlimlerindendir. Bu son eserine kadar, doğrudan doğruya Türklere, Osmanlı Türklerine dair bir şey yazmadığını zannediyorum.

(Asyanın üstünlüğü ve düşkünlüğünde) ise büyük payı, esaslı payı Osmanlı Türklüğüne ayırıyor. Ve bir Fransız için imkânı olduğu derecede haçlı ve katolik tesirinden âzade olarak Osmanlı İmparatorluğunun yükseliş ve çökme sebeplerini arıyor ve bunları, ilmî denemezse de, her halde mantıki ve faydalı bir surette tasnif ediyor ki, kendisinden evvel hiç bir müverrih bu işi yapmamıştı. Bu güzel tetkik, okuyuculara da yeni ufuklar, yeni tetkik sahaları açıyor.

(Grenard) ın kendine mahsus görüşlerinden en mühimmi âri'lik hususundaki nazariyesidir ki, şahsen iştirak ederim. Asya ve Avrupa âriliği ırk birliği teşkil etmekten ziyade dil akrabalığı gösterir. Fakat gerek Grenard'ın gerek istınat ettiği müverrihlerin sarı ırk hakkındaki görüşleri, Türk Asyasını gezmiş olanlarca doğru telâkki edilemez. Fransız müellifi diğer birçok meslekdaşları gibi, Türkleri, Mogolları ekseriya karıştırıyor, aynı ırka, menşe'e bağlıyor. Bir takım siyasî mecburiyetler haricinde, Türkler kendilerini hiç bir vakit Mogollarla kardeş addetmemişlerdir. Hiç bir şeyleri birbirine benzemez. Tarihte Türk medeniyetinin inkişafına Mogollar mâni olmuştur. Halbuki Mogolların Hind'de, Çin'de, Azerbaycan'da, Rusya'da medenileşmelerine daima Türkler yardım etmiştir.

Hun-Türk hücumlarının tam (1000) sene fasıla ile garp ve şark Romalılarının sukutuna sebep oldukları hakikatinin en sarih ifadesini Grenard'da görüyoruz.

Hun'ların, Avar'ların, Bulgarların adet azlıklarına rağmen binicilik, atıcılık, ataklık ve disiplin itibarile tefevvuklarından dolayı nasıl kendilerinden çok kesir, fakat şekilsiz, taazzuv etmemiş Slav, German ve Lâtin kütlelerine hâkim olduklarını; bunlara askerî terbiye verdiklerini; maksatlarının memleket fethetmek değil, milletleri kendilerine râmetmek olduğunu; nihayet yorularak, hâkim oldukları milletler arasında hıristiyanlaşarak eridiklerini eserde vuzuhla görüyoruz.

Gariplik

Bir günün geçti yolcu, boynunu eğ!
Bak kıvılcımla sanki gök doldu.
Üsküdar loş, kederli Beylerbey,
Son vapur kalktı geçti, kayboldu.

Bak, kıvılcımla sanki gök doldu;
Akıyor morlaşan sular, baygın.
Son vapur kalktı, geçti, kayboldu,
Ne derin ıstırabı ortalığın!

Akıyor morlaşan sular, baygın;
Uykusundan uyandı Kızkulesi.
Ne derin ıstırabı ortalığın!
Suların ürperir durur yelesi.

Uykusundan uyandı Kızkulesi,
Kıyılardan duyunca bir hey hey!
Suların hıçkırırdı sanki sesi,
Bir günün geçti yolcu, boynunu eğ!

Edip AYEL

Grenard'da en beğendiğimiz kabiliyetlerden birisi, tarihte (Synchronisme) e verdiği ehemmiyettir. Meselâ, Anadolu Melazgerd harbini müteakıp Türklerin İznik'e inmelerine mukabil, Avrupa cihetinden Peçenek - Kuman Türklerinin de 1091 de Rumelinden İstanbul kapılarına dayanmış olmalarını tebarüz ettirmek tarihi aydınlatıcı bir görüş kuvvetidir.

Haç seferleri hakkında müellif bazı tezatlara düşmüştür: «Haçlılar, saltanat sürmekte olan Selçuk Hanedanı ve Beyleri arasındaki geçimsizlikler sayesinde galip gelmişlerdir» dedikten iki sahife sonra (garblılar, Türkler, Mogollar gibi geniş surette birleşmek kabiliyetini göstermişlerdir) der.

Halbuki Haçlılar, dünya tarihinde ilk defa olarak kıt'a haricinden gelen bir tehlikeye karşı ittihat ve teşebbüs kabiliyetini göstermiş olmak itibarile tarihte kayda değer ve Müslümanlara örnek olacak bir harekette bulunmuşlardır.

Ortaçağda şarkın, islâmiyeti kabul etmiş olan âlemin garp medeniyetine hizmetlerini Grenard bitaraf olarak kaydediyor.. Şark ve garp medeniyet malzemesinin, vesaitinin, mukayesesi yeni keşfolunmuş değilse de, böyle bir eserde yeni kullanılmış malûmatı ihtiva etmektedir. Yalnız burada da küçük bir noksanın ikmali temenni olunabilir.

Meselâ, Grenard, (Papayı makamına, Müslüman askerlerle oturtmuştur) dediği zaman, Türk olarak arzu ederdik ki, bu Müslümanların Guiscard'ın Anadolu sahillerinden alıp taşıdığı Türkmen süvarileri oldukları da tasrih edilmiş olsun.

Fransız müellifinin en güzel ve doğru, kendine mahsus görüşlerinden biri ve başlıcası, Renaissance hakkındaki nazariyesidir.

Avrupayı uyandıran, Byzance'dan kaçma bir kaç yüz Rum mültecisi değil, Türklerin büyük payı olan o zamanki Müslüman medeniyetidir ki, buna Grenard nedense bazan arap medeniyeti diyor. Avrupanın terakkisini Yunan - Roma ananesine aydetle izah etmek mantıksızlıktır. Eğer bu anane iyi neticeler verici bir kuvvet olsaydı, Bizans çökmezdi. Bizans'ı inkırazdan kurtaramıyan bu köhne anane nasıl olur da Avrupayı diriltebilirdi.

(Fernand Grenard) ın, eserinde büyük mevki verdiği Osmanlı İmparatorluğu bah-

MEDİYETÇİ BERGİLER

Mezad

Alıcılar beğenip sevinçle ayırırken
Gidenin bıraktığı hayatın artığını;
Her şeyin üzerinde sezerim diken diken,
Artta kalan gözlerin hasretle baktığını..

Belki bir genç kızdır ki şu yatağın sahibi,
Göz yummuştur şu mavi ipek örtü altında
Şu kadife sedirde hâlâ yatıyor gibi,
Bir genç kadın bir ümid arar sönen bahtında.

Boy boy duran aynalar gelenlere yabancı,
Onlarda gidenlerin gizli hayali vardır.
Tâ derinliklerinde gülüyor acı acı,
Bir yüz ki, dudakları bükük bir hali vardır..

Başka bir el uzanır el dokunan her yerden,
Kapacaktır sanırım «o benimdir» diyerek.
Mezad bitmiştir artık, dağılıyor içerden
Yeni bir şeye sahib gözler gülümsiyerek!..

Şükûfe NİHAL

sidir. Osmanlı tarihinin mümkün olduğu kadar tarafsız, muhtasar bir felsefesini yapmıştır.

«Bu yeni İmparatorluğun teessüsü, beşer tarihinin en büyük ve en hayrete değer vak'alarından biridir», dedikten sonra, müverrihin vazifesini şöyle tayin eder: Tarih bir mucizeler silsilesidir ki, itiyat ve fikir ataleti bunları alelâde ve tabiî gibi gösterir. Hâdiselerin garabetini ve nagihanlığını göstermek ve bunların, bu mahiyetlerine rağmen, yine mantıkî bir şekilde izah edilmeleri mümkün olduğunu anlatmak tarihciye düşer.»

Selçuk Sultanlığının inkırazında Anadoluda epey Hıristiyan ve Putperest Türkler bulunduğu aniaşılıyorsa da, Grenard ile bazı müverrihlerin iddiası veçhile Osmanın ihtida etmiş olması kabul edilmiş tahminlerden değildir.

Türklerin, yalnız Osmanlı hizmetinde olarak değil Bizans ve Lâtin hizmetlerine girerek Rumelide fütuhatta bulunduklarını kaydetmeğe müellif şimdiye kadar garp müverrihlerinin meydana koymak istemedikleri hakikatları hatırlatıyor.

Yalnız (Yüz Sene Harbinin) Bizans'ın imdadına yetişmek hususundaki ehemmiyetini mübalağa ediyor; Yüz Sene Harbi Fransızların Nikbolu'da Türklere karşı cephe almış olmalarına mâni olmamıştır; son İstanbul muhasarasında ise İngiliz - Fransız davası kalmamıştı.

Osmanlıların garbe doğru ilerleyişlerinde aynı ırka mensup ahaliden gördükleri yardım ve başka ırka mensup ahaliden de istifade etmek kudreti Grenard'ın eserinde tebarüz ettirilmiştir.

Osmanlıların mütemadî savaş halinde bulunmaları onlara, diğerlerine faik daimî bir kuvvet temin ediyordu.

Türkler Rumelinin ve İstanbulun yollarını Bizanslılara yardım ederek öğrenmişlerdir.

Beşinci Jean Paléologue, Aydın Türkleri sayesinde Selâniği, ve Osmanlı emîrinden, kızı Théodora'ya mukabîl aldığı 6000 süvari ile Edirne ve İstanbula girebilmişti.

Pek doğru olarak Grenard, Fatih'e hattâ Kanunî'ye kadar Osmanlı muvaffakıyetlerini, hükümdarların hılkaten âmir ve n letin bunların etrafında kütle halinde bir emel peşinde olmalarile izah ediyor.

Fakat ilk Osmanlıların din naşirliği hu susundaki faraziyesi zayıftır. Bilâkis Türkler ancak din serbestisine riayet etm sayesinde diğer unsurları kendilerine bağ lıyarak tevessü etmişlerdir.

İstanbulun fethinde Osmanlı ordusunda Bizans ordusundan fazla Hıristiyan vard Türklerde din siyaseti Avrupalıların ha zihniyetlilere karşı bir aksülâmel olar husule gelmiştir. Daima, Türk muvaffakı yetleri, silâhtan ziyade zekâ ve siyaset eserleri olmuştur. Grenard'ın kavlince «ferasetten ziyade, istikrarsız ve müphem bir muh içinde, yalnız başına müstakar ve devamlı, şaşmaz bir yol takip eden bir avuç ateşli insanın ahvale uygun tabiî faaliyeti neticesi idi.

Avrupanın ve Anju hanedanının dağınık politikalarına karşı Osmanlılar, Balkanlarda muttarit bir siyasete bağlı kaldılar.

Rumların frenklerden nefreti o dereceye varmıştı ki 1397 de Salonik'nın Rum Ortodoks Piskopos'u Bayezidi bütün merkezî Yunanistanı teslim almağa davet etmiş ve Bizanslılar İstanbulu Lâtinlere bırakmaktansa Türklere vermeğe tercih ettiklerini söylemişlerdir.

Patrik, Papa Altıncı (Urbain) e 1385 de yazdığı bir mektupta «Murad, Kiliseyi hareketinde tamamen serbest bırakıyor» demişti.

1393 de Türkleri Atinaya sokmağa teşebbüs eden Metropolit Dorotheos, kendisini muhakeme eden Sensinod'dan beraat kararı aldı.

Türkler, bu ruhî haleti istismar etmesini bildiler.

Kara Papaz zihniyetinde tarih yazan mahut Schlumberger'in eseri ne kadar kötü ve yanlış ise, yukarıda zikrettiğimiz vak'aları göz önünde tutarak İstanbulun fethini izah eden F. Grenard hâdiseleri berrak ve tarafsız bir gözle görmüş ve Türklerin lehine hüküm çıkarmıştır.

Osmanlı Türklerinin seferlerinde «daima haklı bir sebep, kâh bir taarruzu karşılamak kâh bir entrikayı bozmak, bir ihaneti cezalandırmak» sebepleri vardır.

Reşit Saffet ATABİNEN

— Sonu gelecek sayıda —

390

Sınır ötesi âşıklarımızdan:

Ahıskalı Çerkezoğlu

Yazan :
F. Saltkan

Ahıska'nın batı yanında ve merkezi Adıgon olan Kobluyan kazasından olduğu bilinen Âşık Çerkezoğlu'nun hangi köyden olduğu bilinmiyor. Öz adı da bilmiyen âşıkın, lâkabını mahlas olarak kullandığı ve babasının adı (Çerkez) (*) olduğu görülüyor.

Gerek Ahıska ve Poskov'luların anlatmasından ve gerekse buraya alınan son şiirinden kendisinin 18 inci yüz yılda yaşamış olduğu ve 1804 de Gence hanlığı Ruslar eline geçerken sağ bulunduğu anlaşılıyor. Ünlü âşıklardan sayılan ve ele geçen parçalarında da kudretli olduğu görülen bu âşıkın yaşayışı hakkında daha çok bilgi edinilemedi. Aşağıdaki parçaları, Poskov'da H. 1297 tarihini taşıyan bir tomardan ve ehli dillerden elde edilmiştir.

Besim Atalay'ın (Bektaşilik) kitabı sonundaki nefesler arasında Çerkezoğlu'na ait parçalar bulunmakta ise de, bu Çerkezoğlu ile onun ayrı ayrı olduğu anlaşılıyor. Sadettin Nüzhet Ergun'un çıkardığı (Türk şairleri) nin c. 3. sayı 70 inde üç parça deyişi çıkan bu âşıkın şimdilik ele geçen bütün parçaları şunlardır :

KOŞMA

Gönül seni neylemeli netmeli
Saldın düz yolumu dağ taşa gönül
Hay edersin yar yanına yetmeli
Dahi karlı dağlar kim aşa gönül

Kocaldım yetişti nişanım ağa
Bir candır kılmışam dosta sadağa
Kalmazdım pervandan(1) bir dem ayağa(2
Lâkin fermanım yok ataşa gönül

Tutmaz oldu Çerkezoğlu'nun eli
Eğildi dal kaddi büküldü beli
Sen genc yılmadın sevdadan deli
Ne son vermez oldun savaşa gönül.

Bir arze gönderim hublar şahına
Dilde olan derdi hicranı bilsin
Yüz tutup her seher yar dergâhına
Zikr-ü fikrimdeki gümanı bilsin

Dolanmasın seyrağıplar (3) yanında
Sara (4) nisbet tavus terlan (5) donunda
Yarın Ulu Divan mahşer gününde
Davacıyım ona erkânı bilsin

Çerkezoğlum gam hırkasın takınır
Mektubun ters yüzü elde okunur
Her gün bu sineme bir taş tokunur
Ayılsın hâbdan dost düşmanı bilsin.

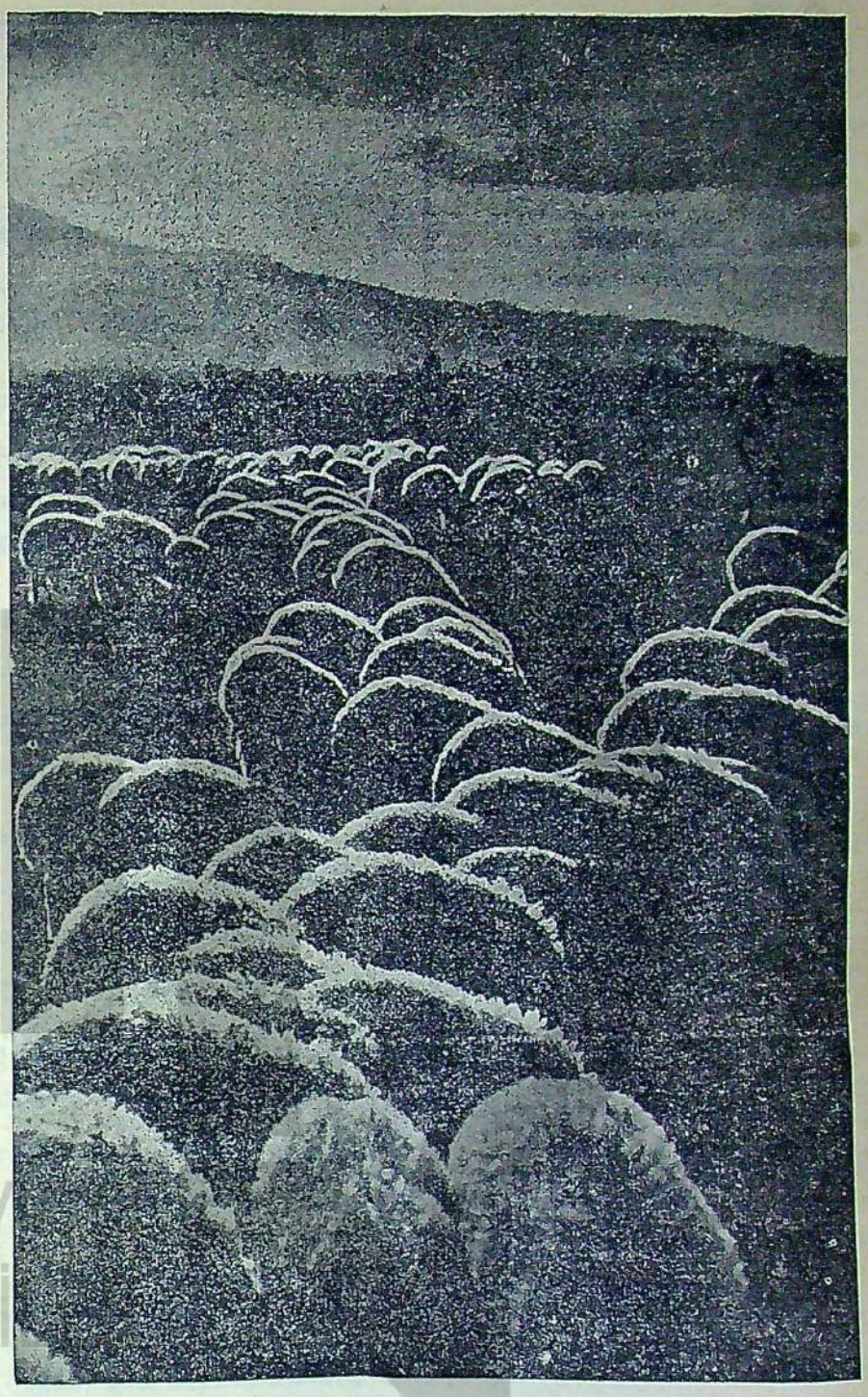

Memleket manzaralarından : Koyunlar

GÖZELLEME

Eteği belinde bağa giden yar
Yüzüme bas yere basma ayağın
Hevesinden şen şen öter bülbüller
Bağa verir ziynet yosma (6) ayağın

Ağ topuğun saçbağına tokuşur
Gümüş bilekleren mercan yakışır
Her bastığın yerde sünbül çıkışır (**)
Can bağışlar kuru cisme ayağın

Çerkezoğlu umar her dem visalın
Eritti göniüm çamçırak cemalın
Su tek akam (7) da hoş düşsün hayalın
Mürvet eyle bizden kesme ayağın.

Ahıska'nın doğukuzeyindeki Azgur kazasında gördüğü bir güzele :

(*) Bütün Azarbeycan ve doğu illerimizde (Çerkez) adı erkek adı olarak çok kullanılmaktadır. Bunun gibi (Çeçen, Lezgi, Şamkhal) adları da bu bölgelerde eskidenberi çok kullanılmaktadır.

(**) Veya (Kokuşur)

(1) Pervane. (2) Ayak burada (geri kalma) demektir. (3) seyrağıp (ser-rakip). (4) sar, karga gibi çöplüklerde ve pisliklerde dolaşan bir soy kuş. (5) terlan, şahin soyundan avcı bir kuş. (6) Yosma, pek güzel ve yaraşıklı. (7) Akayim.

Azgur bağlarında bir güzel gördüm
Soruştum aslını bir gürcü kızı
Sandım ki cennette hürüye erdim
Meğer Kafdağından per gürcü kızı

Bülbül olan ben tek feryada durmuş
Kızıl gül utanıp boynunu burmuş
Gün bile hicaptan buluda girmiş
Verdikçe al yüzden nur gürcü kızı

Boy bukun (8) yaraşmış bulmuş kemali
Zergerden (9) uğramış o ince beli
Gerdanı mineden satrançtır hâli
Yanak haşhaş zülüf zer gürcü kızı

Çerkezoğlu âciz kaldı vasfına
On iki cemali Hak vermiş buna
Kara kaş nazarlık gök göz üstüne
Seyri salar cana nar gürcü kızı.

TECNİS

Gözeller şahısın ey peri zade
Nolaydı kapında olaydım bende
Gönlümü kılıbaŋ gamden azade
Dünyada şad olup güleydim ben de

Bir narınkalesin kendin bezersin
Her gören âşıkın bağrın ezersin
Naz-ü istiğnadan leşker düzersin
Öz başıma zafer kılaydım ben de

Çerkezoğlu'mu da almıştır firak
Hüsnün bağındandır çektiğim merak
Zülfün kemendinde gönlüm kuşu bak
Der ki kısmetim var alaydım ben de.

NEFES

Gel sofu hal dinle bırak lak lakı
Bakma ibadette fakir bizlere
Elestü bezminde dolandı sakî
O demde yürüdü çakır bizlere

Ezelden anmışız gani Sübhanı
Onunçün ararız şimdi cananı
Erenler bulurlar kalbi yananı
Açar aşk kitabın okur bizlere

Biz cevherkânının temelleriviz
Hem lâmekân şehri has mallarıyız
Hakikat bağının bülbülleriyiz
Her seher şeydamız şakır bizlere

Arzumuz yok sen tek cinan hüründen
Korkumuz da olmaz damu narından
Gönlümüzde olan Huda nurundan
Nazar edip ordan bakır (bakıyor) bizlere

Âşıkı parlatan bu ışktır işte
Canan hayalini görür her işde

Bu Çerkezoğlu'ndan sana muşta (müjde)
Sim zer senin olsun bakır bizlere.

Ahıskada bağ ve bahçesinde çalışmakta olan halka, cahil bir hocanın (Dünya malına çok kıymet ve emek verilmemesi) ni dinî bahislerle anlatmakta olduğunu gören âşık, uyuşturularak gayret ve çalışmaktan geri bırakılan müslümanların çalışan kâfirler (Moskoflar) elinde nasıl zebun kaldığını anlatarak, hocayı «parpılamış» tır :

Allahı seversen kandırma nâsı
Hoca bu yaptığın hezyan değil mi
Gayretle minnetsiz yaşamayı sen
«Hübbü sivâ» dersin yalan değil mi?

Bâki gibi çalış buyurdu Resul
Helâl devlet kazan etme tese'ül
Dünyada rahatça yaşamak hâsıl
Fürkanda hadisde beyan değil mi?

Görürsün ne şevket buldu düşmanı
Günbe gün gayretle tuttu cihanı
İslâm zebun kaldı küffardan yanı (taraf)
Gözümüz önünde ayân değil mi?

Hoca Şeki Şirvan alkan boyandı
Ulema yatağı Gence de yandı
Tiflisten Azgura geldi dayandı
Bunlar bize hitap «uyan!» değil mi?

Câhil cühelalar meydanı aldı
Hunkâr, vezir, kadı gaflete daldı
Gayret bizden kalktı küffarı buldu
İbret alan yoktur ziyan değil mi?

Çerkezoğlu'nda dert çoktur ey hoca
Bari sen de dinle et kadri yuca
Bize çalışmaktır kâr gündüz gece
Bu yolu bırakan yayan değil mi?

F. SALTKAN

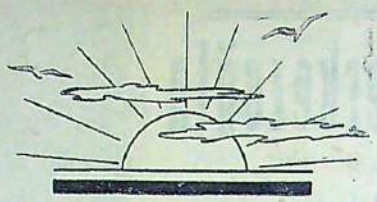

Karadenizden Ayrılırken

En dertli günlerimde teselli eden sendin,
Ağladığım vakitler göz yaşımı silendin,
İçimde gizli olan sırlarımı bilendin,
Beni her an kendine bağlayan Karadeniz!

Yeşil renkli suların durmadan çalkalansın,
Dev gibi dalgaların her zaman beni ansın,
Akışını duyarım, ruhumda her an varsın,
Ayrılırken benimle ağlayan Karadeniz!

Karadeniz! bu isim dünyayı dolaşmakta,
Bugün durgunken yarın deryaları aşmakta,
Kalbimde bir avuç kan senin gibi taşmakta,
Ey hicranlı ruhumu dağlayan Karadeniz!

Şarkın yüce dağından şafak söktüğü zaman,
Güneş ışıklarını suya döktüğü zaman,
Üstündeki kızıllık ufka çöktüğü zaman,
Sonsuz bir güzelliksin çağlayan Karadeniz!

Naci ÖZKAZANÇ

Boy bukun, kadü-kamet. (9) Kuyumcu.

392

Devletçilik ve Millî iktısat

Yazan :
Nebil BUHARALI

RUSYA

Geçen makalemizde en ileri surette devletçilik usulünü almış olan Rusya Sosyalist Sovyet Cumhuriyetinin bu usulü almasına sebep olan âmilleri iyice anlatmak için, Rusya tarihinden bahsetmiştik. Bugün Rus inkılâbını hazırlıyan sebeplerden bahsedeceğiz. O inkılâp ki Rusyada bununla müfrit devletçilik usulü meydana çıkmıştır.

Rusyada Bolşevik inkılâbını kolaylaştıran âmiller şöyle hülâsa edilebilir :

1 — Emperyalizm ve bunun doğurduğu büyük askerî masraflar ve lüzumsuz kanlı muharebeler;

2 — Kişizade ve küberanın sefahati ve halkı sömürmesi;

3 — Çarlık rejiminin keyfî ve hürriyeti boğucu hareketi;

4 — Ağır vergiler ve ecnebi sermayesinin, haricî istikrazların millî servetten büyük bir kısmını harice akıtması,

5 — Fikaranın, halkın düşük hayatını, sefaletini; kişizadelerin, zenginlerin sefahatini, israfını; hükûmetin keyfî idaresini acıklı levhalarla tasvir ve hikâye eden halk ediplerinin yazıları;

6 — Bir buçuk asırdanberi içten içe kaynaşan inkılâp fikrinin ve ihtilâl organlarının durmadan çalışması.

Bunları kısaca anlatalım :

1 — Geçen makalemizde Pan Slavist fikrinin emperyalizm teşebbüsünün nasıl başladığını ve bu fikir neticesile nasıl muharebeler açıldığını yazmıştık. Bu muharebelerin en büyükleri Kırım muharebesile (1293) Moskof harbi diye aramızda şöhret bulmuş olan (1877 - 1878) Osmanlı - Rus muharebesidir ki bu iki muharebenin her biri aşağı yukarı ikişer sene sürmüştür. Kırım muharebesini, Rus mağlûbiyetini ve (1856) Paris konferansını geçen sefer anlatmıştık. Berlin kongresile hitam bulan (1877) muharebesini de bugün anlatalım:

Bu harp galip gelmesine rağmen Rusyanın yapmış olduğu en büyük ve en ziyanlı muharebelerinden biridir. Bu harp büyük bir gaye için ve çok büyük siyasî, malî ve askerî hazırlıklardan sonra yapılmıştı. Tertibat ve hazırlıklar senelerce sürdü. Milyonla asker silâh altına alındı. Buna rağmen Osmanlı ordusunu çok ağır zayiat ve telefat ile ve büyük himmetler sarfederek, mahza Sultan Hamidin harbe fena müdahalesi yüzünden yenebildiler. O sene kış da çok şiddetli olmuştu.

Balkanlarda donan Moskof askerinin haddi hesabı yoktu. Ordu Ayastafanosa geldiği vakit arkada (hattı ricati) bomboştu... Bu tehlikeli vaziyeti düşünen başkumandan (Grandük) Çara haber üstüne haber salarak bir an evvel sulhun yapılmasını tavsiye ederdi. Çünkü garbî Rumeliden gelecek bir Osmanlı kuvvetine meydan bomboştu. Lâkin Osmanlı hükûmetindeki karışıklığı ve Sultan Hamidin korkaklığını içerdeki ajanları vasıtasile zaten bilmekte olan Çar hükûmeti bu hususta telâş etmedi. İstediğinden âlâ bir mütareke, bir sulh muahedesi imza ettirdi. Bütün Rumeliyi kendi himayesinde teşkil ettiği çok büyük bir Bulgaristana veriyordu.. Bunun neticesini kendi menfaatlerine uygun bulmıyan İngiltere ve Almanya devletleri bu muahedeyi tatbik ettirmiyerek Berlinde bir kongre topladılar. Neticede Rusyanın harp semerelerini elinden aldılar. Osmanlı padişahlığına tâbi olmak üzere ufak bir Bulgaristan prensliği ile bir de ayrıca bazı imtiyazlara malik şarkî Rumeli valiliği diye bir vilâyet teşkil ettiler. Lâkin beş on sene sonra bu iki beylik yine Sultan Hamidin korkaklık ve idaresizliğinden cesaret alarak birleşiverdiler.

Osmanlılar da bu muharebede gerek askerce ve gerek Rumeli halkınca Moskoftan daha çok ziyanlara uğradılar. Bahusus o vakit bütün Rumelide Türkler ekseriyette ve Bulgarlar en mütekâsif yerinde bile üçte bir nisbetinde idi. Çar ordularının sayesinde birçok Bulgar çeteleri teşkil edildi. Bütün köylerdeki erkek nüfus çocuklar da dahil olmak üzere bu çeteler tarafından sürüp götürüldü ki hâlâ bunlardan bir haber yoktur. Malını mülkünü bırakıp da kaçan Türk muhacirlerin gerek kış şiddetinden, gerekse sârî hastalıklardan verdikleri telefat ise yürekler acısı idi. Bu haller Avrupalıların bile merhametini, acımasını mucip oldu.. İngiliz, Amerikan ve diğer Kızılhaç yardım heyetleri İstanbula geldiler. Muhacirlere, askerlere yardım ettiler. Yapılan bu tecavüzler İngiliz parlamentosunda bile bahis mevzuu edildi. Sabık başvekil (Gladiston) şöyle dedi: «Türklerin altı asır zarfında yaptıklarından fazlasını Bulgarlar Türklere altı ayda yaptılar, bu bir vahşettir.» diye bağırdı. Hasılı bu muharebede o kadar paraca, askerce büyük ziyanlara rağmen Rusyanın eline pek bir şey geçmedi.

Bundan sonra Rusya bir büyük emperyalist yani fütuhat harbi daha yapmağa kalktı ve Osmanlı - Rus harbinden daha pahalıya ve daha ziyana mal oldu ki bu da (1904 - 1905) Rus - Japon muharebesidir. Muharebenin sebebi ise, Çine ait olan Mançuryaya yerleşen Çar hükûmetinin Japonlara ait olan Koranın şimal taraflarındaki geniş orman ve mebzul madenlerden istifade etmek için imtiyazlar istemesi ve buralara müdahale eylemesidir.

İki sene süren bu muharebede Ruslar mağlûp oldular. Japonlara nazaran çok kuvvetli olan bütün donanmalarını, büyük zırhlılarını kaybettiler. Neticede şimalî Amerika Cumhur reisinin iki tarafı da sulha daveti üzerine muharebe hitam buldu ise de bu muharebe Rus içtimaî bünyesine çok tesirler yaptı. Vergiler ve sefalet çoğaldı. İhtilâlciler de bu müsait zeminden istifade etmede gecikmediler. Büyük bir ihtilâl neticesinde akıbet Moskof Çarı meşrutiyeti ilâna ve Millet Meclisini açmağa mecbur oldu. İhtilâl ve inkılâp fikri memlekette daha çok kök ve budak saldı.

2 — Kişizade ve kinbazların, zengin tabakanın israf ve sefahatine, halkı sömürmesine gelince: Geçen makalemizde tahta çıkan Çariçelerin sefihcesine olan hayatlarından biraz bahsetmiştik. Bunların ziynetli ve debdebeli ve bahusus israflı hayatları, diğer kişizade ailelerine ve bunlardan da halkın kibar ve zengin tabakasına sirayet etti. Köyler ve köylüler senelerce bunların malikânesi ve esirleri olarak çalıştıkları gibi sonraları da gerek bunların, gerek buna katılan ağır vergilerin sıkleti altında ezilirlerdi, ve bir nefes çaresi beklerlerdi.

3 — Çarlık rejiminin sıkı, keyfî idaresi ve kanunî hürriyeti boğucu hareketi ise inkılâba kadar devam etmiştir. Çarlar hem dinî ve ruhanî reis, hem de bütün kuvveti vekâleti Allahtan alan bir hükümdar idiler. Kendilerinden başka bir kuvvet tanımazlardı. Hükûmet dahi bütün kuvveti Çarlardan alırlardı. Her ne kadar iyi kanunlar tanzim edilmiş ise de keyfî idare, rüşvet, hatır ve gönül başlıca müessirdi ki bu suretle esas olan adalet ve müsavat düzeni bozulurdu. Bu da halkı rencide eylerdi.

4 — Milli serveti harice akıtan büyük askerî ve haricî istikrazlar ve lüzumsuz masraflar yüzünden bütçenin kabarması ve halka ağır vergiler suretinde yük olması da inkılâba büyük bir zemin hazırlamıştır. Çünkü böyle lüzumsuz masraflara milyarlar sarfedilirken amelenin içtimaî yardımına, halkın refahına pek az sarfedilir, bu milyarlar kısmen heba olurdu. Geçen asrın sonlarına doğru Fransa Rusyayı ittifakına aldığı gibi bu devleti askerlikçe ve askerî sanayice kalkındırmak için kaç defalar milyarlarca frank borç verir, bu verdiği paranın bir kısmına mukabil askerî teçhizat satar ve bu işler türlü türlü dalavere ile olurdu. Bu borç inkılâptan evvel kırk iki milyar altın franga varmıştı. Filhakika bu paralarla milyonlarca asker teçhiz ve ona göre esliha tedarik edilmiş ve bahusus biri Almanya hududuna

ın olmak üzere Lehistan havzasında ve
eri Karadeniz şimalinde (Doneç) havza-
da olarak iki yerde harp sanayii fabrika-
ı ve maden işletmeleri kurulmuştu. Lâ-
Rusyanın borcu bundan ibaret değildi.
psinin birden faiz ve amortisman bedeli
ık bütçeye yüksek rakamlar ilâvesi lâ-
gelirdi. Bu da vergileri yükseltir. Ve
kazancının büyük bir kısmını yutardı.
Şüphesiz ki halk da bu sıkıntıdan bir an ev-
kurtulmak isterdi.

5 — Halkın seviye düşüklüğünü, sefale-
meşakkatli hayatını buna karşı zen-
rin, kibarların zadegânın sefihcesine
yatını, lüzumsuz israfını, hükûmetin keyfî
resini inceden inceye tahlil ve teşhir su-
halk ediplerinin yaptıkları tesirden
çen makalemizde bahsetmiştik. Bunun da-
müessir ve mübalâğalısına zamanımızda
şevik edebiyatı derler ki bazı memleket-
halkın, amelenin elemlerini terennüm
bazı ileri fikirli yani en solcu fikirler
genç şairler ve hikâyeciler için bir
oldu. Türkiyede de böyle edebiyata
en şairlerimiz, ediplerimiz ara sıra gö-
. Bu edebiyat dünya ihtilâlini tutuş-
istiyen üçüncü enternasyonalin ağ-
ve demagoji sınıfına dahil bir nevi pro-
gandadır.

Buna sınıf edebiyatı da derler ki (pro-
erya) sınıfı demektir. Bu nevi edebiyat
a Maarif Komiserliği tarafından yapılan
rma neticesinde asıl Moskof ilinde bile
hissi büsbütün kökünden kesmekte ol-
, bunun ise Rusyadaki bir çok ya-
milletlere bağ ve esas olan Rus kül-
zayıflatacağı düşünülerek bir kaç
evvel Bolşevik kongresi kararile bu
edebiyattan vazgeçilerek bunun yerine
millî bir edebiyat ikamesi kararlaştırıl-
ştır. O vakittenberi en büyük Rus millî
hi olan (Puşkin) adına her sene ihtifal
ak âdet oldu. Rus mekteplerinde de
uşkin) ve (Puşkin) gibi millî ediplerin
ları okutulmağa başlandı. Lâkin bu sı-
edebiyatı bazı memleketlerde hâlâ devam
r durur ve böyle edebiyatçılar tarafın-
adır ki Namık Kemal gibi hayatını millet
na feda etmiş olan büyük millî şairler
dibine batırılır veya köhnelikle itham
. Böylelerin görüşlerine ne diyelim.

6 — Bir buçuk asırdanberi Rusyada iç-
içe kaynıyan inkılâp fikrine ve organ-
ı gelince: Geçen makalemizde Rusya-
ilâlci (Nihilisme) in nasıl meydana gel-
ve bu bahse yine döneceğimizi söyle-
İhtilâlin başlıca âmili bu cihet olup
danberi saydığımız âmiller ise birer
hazırlayıcı sebeplerdir. Rusyada inkı-
rini bizzat Çarlık idaresi doğurmuş-
ek doğru söylemiş oluruz. Bu inkı-
rlıyan sebepler arasında bir de gizli
vardır ki bunlardan gelecek maka-
bahsedeceğiz.

Nebil BUHARALI

Bir tenkide cevap

Anadolu Selçukî devleti tarihi münasebetile

Yazan : **M. N. Gençosman**

— Başı geçen sayıda —

7 — İbni Bibi memleket harici vukuatın tarihlerinde hata ediyor. Meselâ: Frenklerin yüz binden fazla bir kuvvetle denizden Mısıra tecavüzlerini Sultan Alâeddin Keykubat I. devrine yani takriben 1230 - 1235 tarihlerine tesadüf ettiriyor. Halbuki Fransa kralı Louis IX. un Mısıra tecavüzü 4 Haziran 1249 tarihindedir. Yani İzzettin Keykâvus I. zamanına rastlamaktadır.

Münekkid, burada büyük bir hataya düşüyor. İbni Bibi'nin bahsettiği Mısır seferi ancak beşinci Haçlılar Seferi yani lâtin imparatoru II. Baudouin'in vasîsi Jean de Brienne tarafından yapılan akındır. Bu saldırış Melik Adil zamanında başlamış, sonra Melik Kâmil tarafından Eşref (Melikül Eşref Musa) nın da yardımiyle savulmuş, 618 = 1221 yılında yapılan muahede ile sona ermişti. Sayın Atabinen'in bahsetmek istediği hücum ise bundan 28 yıl sonra yani Saint Louis'nin (Mansure) de bozguna uğratılması ve esaretile neticelenen 647 = 1248 seferidir. [7 nci Haçlılar Seferi].

Alâeddin Keykubat I. 616 = 1219 yılında ölen kardeşi İzzeddin Keykâvus I. in yerine sultan intihap edilmiş ve 634 = 1237 yılı Ramazan bayramının birinci günü ölmüş olduğuna göre İbni Bibi'nin bahsettiği bu Mısır seferi de Alâeddin Keykubat'ın zamanında yapılmıştır. Binaenaleyh tarihçi şaşırmamış, belki münekkid yanılmıştır.

8 — 1., 2., 3. üncü Haçlı seferlerinden yollarda kalan, esir düşen hıristiyanlar Sultanın hizmetine girmişken İbni Bibi'de ancak son zamanlarda gelen bazı mühtedi ve mültecilerden malûmat veriliyor, dedikten sonra eserde adları geçen hıristiyan Emîrleri saymakta ve birçok yabancıların Türk unsurlarının şuurlu şuursuz aleyhinde birleşerek Türk beylerinin aralarına nifak sokmaları hususunun tetkike değer bir mevzu olduğunu söylemekte ve hıristiyanların sultan tarafından himaye gördüklerini ve 1258 de Selçuk sultanının yardımına gelen Mişel Paleoloğ'dan bahsetmiyerek yalnız Moğolları durdurmağa memur edilen alayların önünde binden fazla hıristiyan serdengeçti bulunduğunu; hülâsa bu Türkleşmemiş unsurların vaziyeti Karaman oğulları gibi has Türkleri düşündürdüğünü, sonraları iltihak eden Moğol ve Tatarlarla bu yabancı unsurlar yüzünden birçok tercümanlar kullanılmasına lüzum hasıl olduğunu söylemektedir.

Bu sözlerle ne demek istediği vuzuhla anlaşılamıyor. Anadolu Selçukluları zamanlarının en ileri bir devletini kurmuşlardı. Yabancı unsurların medenî bir devlet bünyesi içinde rol almaları veya çoğalmaları her asrın zaruri icaplarındandır. Selçuk İmparatorluğu bir aşiret imparatorluğu değildi. Sonra gayri Türk zannettiğimiz hıristiyan unsurların bir çoğu Ortodoks veya Gregoriyen mezhebinde bulunan ve hemen ekserisi orta Anadolunun yerlisi olan Türk oymaklarındandır. Farsaklar Haçlılarla muharebe ederken boyunlarında haç vardı. Bu vakıaların birer tetkik mevzuu olduğunda sayın münekkidle beraberiz. Ancak bahsettiği meselelerin halli henüz pek genç olan içtimaiyat ilmine düşer.

9 — Birçok Türklerin gönüllü olarak Bizans hizmetinde çalıştıklarından İzzettin Keykâvus II. nin ilticası zamanında beraber olan ve sonra hıristiyanlığı kabul edenlerin ahvalinden bunların Karadenizin garbindeki Gagavuzlar ve Kumanlara karışmış olmaları ihtimalinden daha önce birinci Gıyasüddin'in İstanbuldaki misafirliğinde teklif edilen hıristiyanlığı kabul etmediğini Bizans tarihçiler yazmışlarsa de bu sultanın hıristiyan dostu olmasına göre buna inanmak güç olacağından hattâ İstanbul'da kalan kızlarının hıristiyan asılzadeleriyle evlendiklerinin doğru olduğundan bahsettikten sonra o tarihlerde İstanbul'da mühim bir müslüman ko-

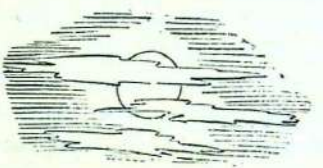

Sessizlik

Boş bir deniz gibi sessizlik derin,
Loş bir deniz gibi sessizlik serin.
Loş bir deniz gibi derin gözlerin
Sessizlik içinde çağladı bana.

Sessizlik damarda gezen kan gibi,
Sessizlik bağrımda heyecan gibi.
Sessizlik konuştu bir insan gibi
Sessizlik sessizce ağladı bana.

Anamınki gibi saçları aktı,
Sesi, yavrumunki kadar berraktı.
Sessizlik çırpınan kalbime aktı
Sonsuzluk sırrını bağladı bana.

Halide Nusret ZORLUTUNA

nisi olduğu İbni Bibi'nin imâlarından anlaşıldığını, Latinler zamanında Kıpçak, Kuman Türklerinin İstanbul'u sık sık ziyaretlerini, Kuman hanı (Yunus) un ve maiyet beylerinden birinin kızlarının vaftiz edilerek hıristiyan asilzadeleriyle evlendiklerini 1243 te Gıyasüddin Keyhüsrev II. nin Lâtin Imparatoru II. Baudouin'in yeğenini alacak iken vazgeçirildiğini ilâve ediyor.

— Münekkidin bu vak'aları sıraladıktan sonra yine ne demek istediği anlaşılamıyor. Eğer bu malûmatı da İbni Bibi'de eksik bulduğunu söylemek istiyorsa biz, bu eksikliği eserin maksat ve gayesine, hacmine göre tabiî buluyoruz. 12 nci asırda 80 cilt tarih yazan İbni Asâkir bile kendi zamanına ait vakayii bu derece ufak teferrüatiyle yazmamıştır.

10 — Anadolu Selçukluları gününde din ve milliyet mefhumlarının Osmanlılar devrinden daha zayıf olduğu muhakkaktır deniliyor ve misal olarak 1277. de Karaman oğlu Mehmet beyin Türk dilinin resmî lisan olduğunu ilân eden fermanını alıyor. Bu ferman tarihine kadar Selçukluların Divanda, Dergâhta, Barigâhta, Mecliste, meydanda Türk dili kullanmadıklarını iddia ediyor ve bu tarihten sonra eserini yazmış olan İbni Bibi'nin hâlâ Acem kültürüne saplanmış olduğunu muaheze ediyor.

— Şurası muhakkaktır ki Selçuklularda ana dili, konuşma lisanı Türkçe idi. Karaman oğlunun o büyük dil mücahidinin fermanından daha evvel Mevlâna, Sultan Veled gibi büyük Türk şairleri Selçuk Türkçesinin şiir örneklerini de vermişlerdi. Acemce olan dil yalnız resmî dil idi. Zaten halk, Türkçe konuşmayı, okuyup yazmayı bilmeselerdi Karaman oğlunun buyruğu da manasız ve tatbiki imkânsız bir teklif olurdu.

Sayın Atabinen, daha evvel Saffarîlerin, Samânîlerin, Gaznevîlerin, Harzemlilerin de Türk oldukları halde farsça yazdıklarını göz önüne getirecek olurlarsa Selçuklularda o zamana kadar kökleşen bu ananenin menşe ve mahiyetini daha iyi takdir ederler. Her yenilik ananelerin yıkılmasını isteyen yeni bir ihtiyacın mahsulüdür. Karaman oğlunun hamlesi bu isteğini tahakkuk ettiremediyse Selçukluların buna o zaman için fırsat ve imkân bulamamasındandır. Bununla beraber ektiği tohumların filizleri sonradan serpilmeğe başlamıştır. Yalnız unutmamalıdır ki dünyanın en yurtsever ve milliyetçi bir kavmi olan Japonlar da medeniyet yoluna girdikten sonra resmî ve kültür dili olarak İngiliz lisanını aldılar. Bu hâdise onların milliyet şuurlarının zafına mı âmil oldu? İnsaflı olalım! Selçuklular devletinde din ve milliyet mefhumunun Osmanlılardan daha zayıf olduğunu söylemek için hangi hakikate dayanıyoruz? Hıristiyanlık taassubiyle müslümanlığın ve bu arada Türklüğün kökünü kazımak isteyen Haçlı sürülerine karşı çelikten bir iman cephesi kuran bu Türklerin medeniyete ve insaniyete şeref veren savaşları din ve milliyet kaynağından ilham almasa idi dünya yüzünde tek bir minare, kubbesinde ay yıldız parlayan tek bir İslâm mabedi kalır mıydı? Mefahiriyle öğündüğümüz dedelerimizin mukaddes ruhları bu günkü çocuklarından bu takdiri mi beklerdi?

11 — Sarayda ve Divanda Türk Emirleri aralarında nifak çıkmadığı zamanlarda dahilî ve haricî siyasette hâkim idiler, dedikten sonra hemen Anadolu Selçuklularının haricî siyasetinde kat'iyyen bir devlet programı, siyasî bir gaye, geniş bir görüş, millî bir emel mevcudiyeti belirmiyor. Haricî siyasetlerinde ekseriya pasif bir manzara görünüyor... Sultanların keyfî hareketleri, rumların, acem kültürü taşıyan Harzemlilerin, Moğolların müdahaleleri, tesirler, iğfaller, sultanların gafleti, işrete iptilâları hikâye ediliyor.

— Bu, bir Selçuk tarihinin veya tercümesinin mâvakaa uygun olup olmaması bakımından ayrı bir mevzudur. Muhakkak olan bir şey varsa o da her devlet tarihinin hep buna benzer maceralarla dolu olduğudur. Baştan sonuna kadar bir şeref destanı, bir zafer ve galibiyet şehnamesi yazmış bir millet ve devlet bilmiyoruz. Asıl olan zamanın her türlü sadmelerine karşı millî varlığı korumak, tarihin mezaristanına ebediyen gömülmemektir. Geçmiş fırsatlara acımak ve ağlamak hususunda sayın münekkitle beraberiz. Yalnız Bizanstan Gürcistan ve Rus serhatlerine kadar geniş bir ülke üzerinde hükümranlığını, nüfuzunu tanıtmış, her tarafı haraca ve itaate bağlamış olan bir devletin hiç hatır ve hayale gelmeyen Moğol istilâsiyle sarsılmasını, haricî siyasetinin bozukluğuna değil tarihin makûs cilvesine yormak daha insaflı bir hareket olur.

Alâeddin Keykubat I. devletinin en kudretli zamanlarında Sivas ve Konya kalelerini süs için yaptırmamıştı. Günün birinde Moğol kasırgasının buralarda da kopacağını düşünmüştü. Fakat hiç bir milletin göğüs geremediği bu müthiş istilâ seli er geç o bedbaht memlekete de dayandı. Bereket versin ki ucuz kurtuldu. Bu ucuz kurtuluşun sebebini de yine haricî siyasetin kuvvetinde aramak gerektir.

12 — Sultanların şarap içtiklerinden, Babaî isyanının bu hareketin aksülâmeli olduğundan Sultan Gıyasüddin Keyhüsrev II. nin âsileri tedip için Kürt, Ermeni ve Gürcü'lerle hıristiyanlardan yardım gördüğünden bahsedilmektedir.

— Aziz Atabinen: Evet bu böyledir. Ne yapalım kırmıza alışmış Türkler, Müslümanlıktan sonra da ara sıra mestolmanın çaresini şarapta buldular. Nihayet Müslümanlığı Türkleştirdiler, biraz müsamaha soktular, fakat Peygamber'in mümessili zannettikleri sarhoş halifelerin makamlarına da en yüksek hürmeti esirgemediler. Milletlerin hayatı bu gibi tezatlarla dolu değil midir? İnsanlar din için ölürken onun nehyettiği şeyleri de yaparlar.

13 — İbni Bibi Keykubadiye sarayından başka diğer Selçuk abidelerinden malûmat vermiyor.

— Bize Sıvas'taki Darüşşifanın İzzeddin Keykâvus I. tarafından, Konya ve Sıvas surlarının Alâeddin Keykubat I. tarafından yaptırıldığını öğreten yine İbni Bibi'dir. Tercüme sayfa (83-99). Bundan fazla tafsilâtın Selçuk mimarî tarihini yazanlara ait bir vazife olacağını zannederiz.

14 — Sultanların Kozmopolitleri himaye etmelerine rağmen Selçuk devletinin inkırazından sonra teşekkül eden Anadolu beyliklerinin kâmilen Türk Emîrler tarafından kurulmuş olduğundan bahsediliyor.

— Bu iddia yerden göğe kadar doğru ve haklıdır. Demek ki Selçuk sultanları zamanında gayri Türk dediğimiz unsurlar millî birlik içinde erimiş, temsil edilmiştir. Türk camiası dışında ayrı bir kuvvet, yabancı bir varlık olarak kendini gösterememiştir. Münekkit bu iddiasiyle Selçukların mütecanis bir Türk kütlesi olmaları hususunda ileri sürdüğü şüpheyi kendisi bertaraf etmiş oluyor. Çünkü dağılan ve çözülen bağlar millî birlik değil siyasî birlikti. Bu da er geç Osman oğulları devrinde yeniden düzenine konulmuştur.

Daha çok uzamaya tahammülü olmıyan bu bahsi kapamak için şu noktayı hatırlatmak isterim: İbni Bibi tercümesi (Anadolu Selçukileri gününde tarih bitikleri) ünvanı altında neşrine başladığımız serinin henüz birinci sayısıdır. Bundan sonra sıra ile çıkacak sayılar münekkidin dileklerinin bir çoğunu gerçekleştirecektir. Henüz arkası gelmeyen bu eser hakkında son sözü söylemek, tesirini küçüksemek için son hükmü vermek her halde yersiz bir isticaldir.

Sayın münekkidin iltifatlarına ve alâkasına teşekkürü bir borç bilir ve samimiyetime inanmalarını rica ederim.

M. Nuri GENÇOSMAN

Alayımız

Yalın kılıçlarımız devrimin meş'alesi,
Şaha kalkan atlarla zaferi arıyoruz!
Güneşten bir demettir atımızın yelesi,
Bu altın dalgasını rüzgârla tarıyoruz!

Atımızın izi var her toprakta, her taşta,
Dağların sarp geçidi yol veren birer boğaz.
Bozkurd oğullarının alayı her savaşta,
Zaferi kazanmadan kılıcı kına koymaz!

Yiğitlerin nârası düşmana kan kusturur
Alayımız geçerken gören sanır kasırga!
Atımız hudutlarda dolaşır mağrur mağrur,
En büyük şerefleri verir en üstün ırka!

Kerim YUND

395

HİKÂYE

BİR UNUTKANLIK MESELESİ

Yazan : Şemseddin KUTLU

Yoksulluk kötü şeydir vesselâm. Başında bu belâ olmasaydı Çavuş Halil bir on kuruşluk yüzünden sabah sabah kavgalı olur muydu? Adamcağızın malı menali topu topu on kuruştan ibaret. Oysa ki daha kendisi uyanmadan karısı onu usulcacık almış.. Çavuş Halil giyinip hazırlandıktan sonra tam sokağa çıkacağı sırada elini cebine atınca bir de ne görsün?. Paracığının yerinde yeller esiyor, işi evvelâ aşağıdan tuttu. Bunu mülayimetle karısından istedi, fakat beriki:

— Açlıktan ölecek değiliz ya. Dünyada vermem. Sen kazandığını dışarıda yiyorsun, eve metelik bile getirmiyorsun. Çocuk da hasta.. Bu gidişle halimiz ne olacak?. Filân diye gözünü yumup ağzını açınca ona verecek cevap bulamadı. İş bu kadarla da kalmadı, dertleri boşanan kadın artık çoşmuştu. Onun serseriliğinden, evine karşı olan lâkaytlığinden, hasta çocuğunu bile hiç düşünmeden vaktini meyhanelerde, kumarhanelerde geçirdiğinden, eline beş on para geçtiği zaman da hovardalık ettiğinden acı acı şikâyet etti..

Halil, tertipsiz, rabıtasız adamdır ama hakkı teslim etmeyi de bilir, kısa bir çekişmeden sonra yelkenleri suya indirdi. Onluğu terkettikten başka akşama eli dolu geleceğini de yemin billah ederek vadetti. Kapıyı usulca çekerek bedbin, durgun bir tavırla sokağa çıktı. Sokağa çıktı ama çıkınca da aklı başına geldi, Karagümrükten tâ Boğaza kadar yaya nasıl gidecekti. Bir tanıdık görmek ümidile etrafa bakındı. Hayır kimsecikler yoktu. Tekrar evine dönüp hiç olmazsa beş kuruşu koparmağı da düşündü, fakat cesareti adam akıllı kırılmıştı.

Kuru soğuk vardı. Ellerini pantalonunun cebine soktu. Ceketinin yakasını kaldırdı. Omuzlarını yükseltip başını içine çekerek iri adımlarla yürümeğe başladı. Ara sıra yanından hışırtılarla geçen, basamaklarına kadar salkım salkım dolu tramvaylara bakıyor, bin bir ses, bağırtı çağırtı, hay huy, kavga gürültü arasında müthiş işkence makineleri gibi kayıp giden arabaları yan gözle süzerek, dişlerinin arasından sokağa tükürüyor:

— Adam sende.. Yürümek, içinde bulunup ezilmekten daha iyi.. diye kendisini teselli ediyordu. Vezneciler, Süleymaniye, Fincılar yolundan kestirme ile doğru Eminöne indi. Balıkpazarında bir tanıdıktan çeyrek borç alarak tramvaya atladı, ver Bebek, diyerek Boğazı boyladı.

İnsanın işi her zaman aksi gidecek değil ya.. Orada kendisini bekleyen ortaklarla birlikte kayıklara atladıkları gibi yukarıya açıldılar. Dalyanda bekliyen İbrahim uzaktan ellerile, kollarile bostan korkuluğu gibi sallanıyor, müjdeli işaretler veriyordu.

Uzatmıyalım gayretli bir çalışmadan sonra öğle üzeri içleri pırıl pırıl gümüş gibi balıklar dolu motörlerle İstanbulun yolunu tuttular. Sabahki sıkıntı ve üzüntünün aksine uğurlu bir alışveriş oldu. Çavuş hissesine düşen altı yedi lirayı cebine yerleştirdiği zaman dünya, gözünde pembe renkli bir cennet kesilmişti. Akşam da yaklaşıyordu. Delikanlı müsterih ve emin adımlarla ve sırtı sağlam adamlara has bir vakarla Balıkpazarında kaldırımları arşınlamağa başladı. Çarşıda müthiş bir kalabalık kaynaşıyor, işlerinden boşalan ve alışverişe koşan halkla, satıcıların haykırışları, alışveriş muameleleri uğultu halinde yayılıyordu. Çavuş Halil, içinde enva çerçöp, balık kafaları, kavun karpuz kabukları, sap saman yüzen suları, rıhtıma bağlı mavnaları seyre dalmıştı. Birden arkadan tanıdık bir ses işitti :

«— Merhaba Halil ağabey!.

Döndü, tanıdıklardan Hüsnü ileriki kahveden başını çıkarmış elile onu çağırıyordu. O tarafa yürürken, Hüsnü kahveden çıkarak yanına geldi :

«— Ne o.. Efkârlı görünüyorsun Halil ağabey.

«— Yok canım efkâr mefkâr yok. İşleri bitirdik. Papelleri de cebe indirdik akşamı bekliyoruz.

«— Var mısın bu gece Salihte kafayı çekelim.

İki ahbap kol kola girerek köprüyü geçtiler. Doğru Galatada Salihin meyhanesine girdiler. Daha kapı açılır açılmaz ağır bir içki kokusu ve kesif bir sigara dumanı burunlarını doldurmuştu. Vaktin henüz erken olmasına rağmen dükkân oldukça kalabalıktı. Tezgâhın yakınında duvara bitişik bir masaya yerleştiler. Radyo gramofonunda senelerdenberi hâlâ eskimiyen «Sarı kurdelâ» şarkısı çalınıyordu. Meyhaneci Salih tezgâhtan yeni gelenlere kandilli bir selâm yolladı. Garson koşarak geldi, elindeki kirden esmerleşmiş beyaz bezle masayı şöyle bir sildi. Beş on dakika sonra «Nefis mezeler» ile dolu sofra başında iki arkadaş büyük bir iştiyakla atıştırmağa koyuldular. Çavuş Halil içkiye düşkün olduğu nisbette sarhoşluğa karşı yüzü olmıyan bir delikanlıdır. İlk kadehlerden sonra kafası dumanlandı. «Dünyayı ve mafihayı» unuttu. Dehşetli bir hayal âlemi içinde yüzmeğe başladı. Hassas bir efendi gibi ince şeyler düşünmeğe başladı. Hüsnü maşallah sırım gibi idi. Kadehlere bana mısın demirtmiyor, mütemadiyen deviriyor, çenesi de motör gibi işliyordu. Sabahleyin, İstanbula yeni gelmiş bir Anadoluluyu nasıl dolandırdığını izah ediyor :

« Dinini sevdiğimin dünyası. Eğer ortalıkta böyle kuşlar olmazsa nah vallahi aç kaldığımızın günüdür yahu.» diye söylenirken arkadaşının kendisini dinlemediğinin farkına vardı ;

«— Bire omuzdaş bora dinmiyor.. Beni dinlemiyor musun?..

Halil, masanın mermerine müşterilerden biri tarafından yazılmış :

Şu meyhane güzel yerdir buna gelen eğlenir
İki kadeh rakı içer, mezeden yer dinlenir

Beytini yarım yamalak okumasile sökmeğe uğraşıyordu. Başını kaldırdı :

«— Yahu Hüsnü ben seninle karşılaşmadan evvel bir şey yapacaktım. Karar vermiştim. Vermiştim ama, unuttum bire.... Yarım saattir düşünüyorum, bir türlü hatırlıyamıyorum, dedi. Hüsnü kayıtsızca omuz silkti :

«— Düşünmenin sırasını mı buldun be ağabey.. Hatırlarsın.. mühim bir iş miydi?

«— Mühim mi değil mi o kadarını bilmiyorum. Hatırlıyamadım gitti.

«— Kaşvet çekme hatırlarsın.

Bu sırada gramofonda, «Esmer bugün ağlamış» şarkısı çalmağa başlamıştı. Çavuş Halil bu şarkıya bayılırdı. Bunu ne zaman dinlese, hayalinde, yarı dekolte esmer bir kadının kızarmış gözleri, gizli gizli ağlayışı canlanır, bu manzara ona, haline göre ince bir şiiriyet zevki verirdi. Plâk bittiği zaman Salihe işaret ederek yeni baştan koydurdu. Şimdi genç adamın içinde dehşetli bir kadın susuzluğu başlamıştı. Bu arzu gittikçe hızını arttırdı. Nihayet şiddetli bir iştiyak haline geldi. Önündeki perişan masaya, balık kılçıklarına, ıslak elma, karpuz dilimlerine, çiğ etlere; ötede berideki bir kısmı bağıra çağıra kavga eder gibi konuşan, bir kısmı sızarak yerlere serilen insan harabelerine baktı, coşkun bir gönülle ateşli bir «Oof!.» çekti :

«— Bire Hüsnü şu dünyada rakı bir, kadın iki.. İkisi de birden yanyana oldu mu ver yansın üst yanı billah...

Diye söylendi. Sonra birden ayağa kalkarak :

«— Haydi, dedi.. Burası yeter artık, biraz

Seçme, güzel şiirler

Yarının şehidi

Can vermek için can atarım uğruna yurdun;
Sivrildi çelik pençesi gönlümdeki kurdun.
Kartallaşırım hızla, yanardağlar önünde,
Coşmakta kanım akmak için ülkü gününde.
Ölsem çıkarım göklere şanlarla beraber,
Ölmez olurum dün savaşanlarla beraber
Titretti yerin kalbini gür nâram ezelden,
Düştüm vurulup, kanlı kılıç düşmedi elden.
En dik görünen baş eğilir azmim önünde.
Kaç harika var tarihe bir bak ulu dünde
Ey, dünkü savaş ufkunu aydınlatan erler!
Ey, tarihe, al bayrağa şanlar katan erler!
Ey, kükreyerek cenge koşup Hakka erenler!
Ey, titremeden gönlünü öz yurda verenler!
Sizlerle bir olmak ne sevinçtir, ne şereftir!
Her Türke bu tek gaye ve en şanlı hedeftir.

30 Ağustos 1941

Ali ÖZELLER

Tanrı dağı

— Hocam N. Atsız'a saygılarımla —

Bir gün yollara düşüp elimdeki sazımla,
(Tanrı)ya koşacağım dertli bir ozan gibi.
İçimde gün geçtikçe artan büyük yasımla,
Boşluklar silinecek önümden duman gibi!..

Bir hızda varacağım yüce Tanrı dağına,
Önünde diz çökerek yere eğileceğim.
Derdimi dökeceğim taşına, toprağına,
Eteğine kapanıp yaşımı sileceğim!

Orda yatan erlerin meçhul mezarlarına,
Sazımın telleriyle destanlar yazacağım.
Mersiyeler söyleyip o erler diyarına,
Ben de kendi kabrimi orada kazacağım!.

Basri ÇINAR

çalgı dinleyip kadın yüzü görecek bir yere gidelim..

Hüsnü bu teklife evvelden razı idi. Kalktılar.. Arkadaşının ısrarlarına rağmen Halil ona şiddetle mâni olarak hesabı kendisi gördü. Tramvayla Şişhaneyi tırmanırlarken Halil, Hüsnünün kolunu tuttu :

«— Yahu.. Unuttuğum şeyi şimdi tam hatırlıyacak gibi olmuştum, yine kaçırdım.. Allah Allah neydi bu?..

«— Kasvet çekme dedik be ağabey hatırlarsın, ne olacak... Zorun ne?..

Tepebaşında indiler. Oradaki küçük çalgılı gazinolardan birine girdiler. Burası Salihin meyhanesinden bir kaç derece daha üstün bir yerdi, iki arkadaşın kapıdan biraz korkak ve mahcup girişleri, kıyafetlerinin pek ahım şahım olmaması garsonlar üzerinde iyi bir tesir bırakmamıştı. Bereket versin Hüsnünün boynunda kıravat vardı. Bundan dolayı o biraz daha cesur ve cakalı hareket etti. Sessizce bir masaya yerleştiler.. Küçük salonun bir köşesinde yerden bir metre kadar yükseltilmiş sahnemsi bir yerde üç dört kadın ve bir kaç erkekten ibaret musiki takımı «İcrayi ahenk» ediyorlardı. Bu salon da Salihin meyhanesi gibi çok kalabalıktı. Fazla müşteri alsın diye masalar birbirine o kadar sık sık birleştirilmişti ki aralarından geçmek fevkalâde müşküldü. Garsonlardan biri yirmi beş kuruş bahşişi peşin alınca itibarları bir anda yükseldi. Biraz sonra masaları mükemmel donanıp ikinci fasıl içkiye başlayınca yerlerine ısındılar. Çavuş Halil iskemlesini çevirip kolunu arkalığa geçirerek masasına daha iyi yerleşti. Keyfi tamam olmuştu. Ağır ağır içiyor, tasavvur edilemiyecek kadar büyük bir hazla çalgıyı dinliyor ve kadınları seyrediyordu. Artık nazarında bundan gayrisi bir pul etmezdi. Saadet buydu. Bundan başka hiç bir şey hatırlıyamıyordu :

«— Nasıl Hüsnü felekten bir gece çalmak buna demezler mi?.. diye sordu.

Fasıl kısmı bitip de kadınlar teker teker soloya başladıkları zaman Çavuş Halilin zevki artık tam kemalini buldu. Hele bir yeşil giyimli bayan vardı ki Allah bilir ya yarım saattir delikanlıdan gözlerini ayırmıyordu. Halil kendisinin yakışıklı olduğunu bilirdi. Bu bakışlardan enikonu pirelendi.. Yoksa kadın ubayı yaktı mı?. Olur olur. Neden olmasın?.. Vakıa kılık kıyafeti pek yerinde değildi ama gönüldü bu.. Titriyen ellerile pantalonunun arka cebinden yavaşça aynasını çıkarıp çehresini şöyle bir gözden geçirdi.

Biraz sonra yeşil giyimli bayan ikinci bir soloyu bitirir bitirmez garson vasıtasile ona bir şişe âlâ şarap yolladı. Kadın kabul etti mi etmedi mi orasını Allah bilir. Fakat garson onun namına mekûp bir teşekkür sundu..

***

Saatlerin nasıl geçtiğini kimse farketmedi bile. Saz durmadan icrayi ahenk etti. Bayanlar okudular. İki ahbap kıyasıya içtiler. Vakıa bu arada zaman zaman «Unutulan şey» dostumuzun kafasını zorladı, fakat Hüsnünün teselllileri, rakının dumanı, ve yeşilli bayanın şarkıları her şeyi boğdu..

Nihayet saat on ikiye doğru sesler dindi, kalabalık dağıldı..

Felekten dehşetli bir gece çalan Hüsnü ile Çavuş Halil Tepebaşından son Harbiye - Fatih tramvayına atlıyarak evlerinin yolunu tuttular. Hüsnü Sultanahmette evine gitmek üzere tramvaydan inerek ondan ayrıldı. Halil, mahiyetini tahlil edemediği hisler arasında hâlâ tatlı hayaller geçiriyordu. Fatihte inerek Karagümrüğe kadar yürümek lâzım geldi. Soğuk fakat mehtaplı bir gece idi. Yüzünü kamçılıyan ayazın tesirile yavaş yavaş kafasındaki dumanlar dağılmağa başladı. Kendi kendine son bir defa tekrar :

«— İyi bir gece geçirdik..

Diye söylendi. Bu sırada aklına yine unutulan şey geldi. Lâhavle velâkuvvete acaba ne yapacaktı da neyi unutmuştu? Hem yürüyor, hem de :

«— Acaba neydi?. Neydi?.. Diye düşünüyordu.

Nihayet köşeyi döndü, sokaklarına girdi. Çıkmazın dibinde evinin kapısı görünmüştü. Yaklaştı. Buz kesilen ellerile anahtarı kapıya soktu. Tam çevirirken... Unutulan şey içini yaka yaka bir kor gibi yüreğine düştü.

İkindi vakti parayı aldığı zaman bunu bir kaç lirasını eve getirmek üzere ayırmağa karar vermış, fakat sonradan unutmuştu.. Yırtınır gibi bir telâşla ellerini ceplerine soktu, araştırdı, hay aksi şeytan, cebinde kala kala bir on kuruşluk kalmıştı..

Şemseddin KUTLU

Sahibi ve Neşriyat Müdürü:
ORHAN SEYFİ ORHON

Basıldığı yer : Cumhuriyet Matbaası - İstanbul

397